

PRGazeen

D V A C E T J E D N A

OBSAH

Milý Ježíšku	3
Ze Života a Smrti školy	
Milý Ježíšku aneb změna hodnocení.....	4
Reakce V. K.	5
Glosy.....	5
Reparát.....	12
PORG v historických pramenech.....	13
Reportáž	
Gymnázium Na Vítězné pláni.....	7
Rozhovor	
Olgoj Chorchoj.....	11
Kultura/Společnost	
Proč jsem pro legalizaci MARIHUANY.....	17
Financování soukromého školství.....	18
Kdo byl kdo – Slavní vojevůdci.....	20
Ars bene vivendi – Samovar.....	22
Knihy z Torstu na PORGu.....	28
Cestování	
New York City.....	13
Rumunsko.....	16
Příběh pyrenejský.....	19
Jako au pair.....	20
Súdán.....	23
Tvorba	
Trocha poesie.....	15
McKeown's Bananá Omelettá.....	17
O pohádkách.....	20
Mrtvé miminko.....	27
a Samuráč	28

PORGazeen číslo 21 vychází za opětovné podpory nadace OPEN SOCIETY FUND, od níž redakce dostala grant na výrobu časopisu.

DĚKUJEME

A D V E N T

ANEB PROČ JEN SE TI LIDÉ TOLIK TLAČÍ?

Milí čtenáři, nastal čas adventní a s ním by měly přijít vánoční Pohoda, Klid, Láska k bližnímu, Ohleduplnost a Laskavost. Místo nich však dorazil jen uchvátaný Shon se svou nevlou sestrou Hysterií, za kterými tiše a nenápadně cupital jejich malý bratříček Kýč. V obchodech pak lidé místo toho, aby si dávali přednost ve frontě, pomáhali si s těžkými taškami a mile se usmívali, do sebe strkají, nadávají si a trumfují se, kdo koupí tu nejhnusnější a nejnevkusnější věc, kterých je najednou na pultech a v regálech jak o posvícení.

Zároveň lidé kupují rok od roku víc a více věcí, které jsou čím dál tím větší a dražší. Pryč jsou časy, kdy krásným vánočním dárkem mohlo být jablíčko, tři oříšky nebo lodička z borové kůry. Dnes kupujeme ledničky, televize, auta a mobilní telefony (ty jsou, pravda, čím dál tím menší). Více lidí, více dárek, stejně velké obchody – hrůza. Lidé už se tam prostě nevejdou. Je jich moc a všichni něco chtějí. Asi to chtějí opravdu hodně, a tak jim nezbyvá než se na sebe tlačit a mačkat, že se mezi ně nedají vsunout ani dva prsty. Ten, komu se podaří ve všední den odpoledne projít bez úhony přízemím obchodního domu Tesco, se může právem srovnávat s Davidem Copperfeldem, který prošel Čínskou zdí.

Nejde mi to do hlavy. Proč se lidé tlačí v obchodních domech, když se mnohem hezčí a levnější dárky dají pořídit v malých zapadlých obchůdkách bez toho, aby se na vás neustále někdo lepil? Nakupování vánočních dáreků by přece mělo být potěšením, nikoli utrpením. Je v tom cosi zruďného. Tak proč...?!

Napadá mě jediné vysvětlení, jediná možná odpověď na tak absurdní otázku. Lidé musejí být puzeni jakousi podivnou zvrhlostí, nestoudnou sexuální úchylkou, která je dohnala až k tomu, že z krásného adventního období udělali slavnost nechtutných orgií.

Přeji vám krásné Vánoce.

Ondřej Zátka

Já Anna Csillagová

nabyla jsem svého 185 cm dlouhého bujného vlasu pravidelnou četbou PORGazeenu, jehož jsem vášnivou obdivovatelkou. Tento jest v celém světě uznán za nejlepší prostředek pro pěstění vlasů a posílení vlasové pudy. Dodává vlasům i vousům plnost, lesku a chrání je před zešedivěním do vysokého stáří.

Několik dní stačí, abychom se přesvědčili, že vypadávání vlasů přestalo a že nastává mocný vzrůst. Mnoho tisíc dobrozdání a poděkování z celého světa.

Velmi nízká cena výtisku činí Kč 10,- . Vychází 21. 12. Ke koupi jest na Prvním obnoveném reálném gymnáziu. Vřele doporučuje

ANNA CSILLAGOVÁ

Praha I., Revoluční třída č. 5.

-- 8 b

PORGazeen

- časopis Prvního obnoveného reálného gymnázia. **Šéfredaktor** Ondřej Zátka. **Zástupce šéfredaktora** Lukáš Honzák. **Redakce** Kuba Krč, Adéla Gemrothová, Eduard Hulicius, Tomáš Bíla, Jaroslav Mojžíš. **Jazyková úprava a korektury** Ondřej Zátka a Kuba Krč. **Grafická úprava a sazba** Lukáš Honzák. **Technická asistence** Marek Nepožitek. **Ilustrace** Vanda Gaydečková. **Comix** by Mikiš. **Adresa redakce** PORG, Lindnerova 3, Praha 8, 180 00. **Internetový magazín** come.to/porgazeen. **E-mail redakce** porgazeen@seznam.cz. **Tisk na blány** studio CINEMAX. **Vytiskl** UIV, nakl. TAURIS.

MILÝ JEŽÍŠKU . . .

Z desítek přání, která se sešla, jsme vybrali jednak ta, která se opakovala a požadovala podobné věci, jednak přání vtipná a kuriózní. Která jsou která, to ať si rozhodne laskavý čtenář sám... Celá přání i výňatky přepisujeme bez jakékoli jazykové korektury. Vyřadili jsme přání odporující Všeobecné deklaraci lidských práv, přání některých duševních mrzáků (pochopitelně anonymních), co touží po smrti svých bližních a také přání typu „Ať odejde XY“ – každý student i každý učitel mají své neoblíbence, neboli „není na světě člověk ten, aby se zalíbil lidem všem“... Nuže: go, Ježíšku, go!

-red-

Milý Ježíšku, pod vánočním stromečkem bych si přál najít naše staré trojkódové hodnocení, mléčné svačiny o velké přestávce, více polštářků na odpočívadlo, hodně sluníčka a sněhu a dobré jídlo na Korábě.

Začátek školy v 10 h.

A k Ježíšku chci: televizi, drtič odpadků a velkého plyšového klausa. A tříkolku. Potom: požadují školní uniformu pro profesorský sbor. Egyptské pro profesory a muslimské pro profesorky.

Co by si přály Mariana a Vanda: (v)zrušení maturity, nějaký pořádný chlapy, saunu a bazén, spoustu prachů, varnou konvici a aby František neřikal: skvělý, to je mi líto, brutální, wow.

Aby ste mě měli rádi a aby Langová nežrala žízaly.

Někdo říkal (já ne), aby chodil Kubiček do hodin nahaj.

Milý Ježíšku, přeji si aby náš pan profesor Valášek byl zas tak roztomilý jako minulý rok.

Milý Ježíšku, Prosím Tě, nauč Klauze se chovat. Také mu vysvětly, že není ten nejdůležitější na celém světě. Děkuji Ty, Přítel.

Já bych si přála, aby letošní oktáva neodcházela, aby byla čajovna v provozu nadále a častěji, aby se na nás profesori více usmívali a aby nám Lukáš nerušil hodiny angličtiny.

Znovu zavést cháp. souv., zrušit hodnocení z Výt., Hud., Est a Tv. Navrhuji zavést ostrakismus = skupinový soud.

Aby K. odletěla na Měsíc a V. taky.

Já bych si akorát přál, aby se někde na chodbě objevilo zrcadlo (abych se také jednou mohl podívat, jak jsem krásný).

Milý Ježíšku, chápu, že koncem roku máš ten největší frmol, přesto bych Tě chtěl požádat o několik maličkostí. Tak jednak jestli by nešlo nějak zařídit, aby se mi konečně přestaly ztrácet všechny ty předměty, jejichž velikost je srovnatelná s velikostí propisovací tužky (jiné předměty to tolik nedělají), potom aby tiskárna u xeroxu vždycky bezproblémově vytiskla to, co je zapotřebí, a aby tercie dokázala rozpoznat, kdy je v její učebně nepořádek. Děkuji, Kubiček.

Zastavit šikanu na škole.

Přála bych si, kdyby škola podporovala víc i akce, které neslouží jenom k propagaci a k sehnání sponzorů, protože mám z poslední doby pocit, že všechny akce měly cíl jen v tom. Například bych uvítala větší podporu maturitního plesu. Nejde snad jen o sponzory, anebo ano, pane řediteli?

Přála bych si, abychom četli víc, přemýšleli víc o životě a o sobě navzájem, mluvili spolu víc, psali víc. Abych se co nejpomaleji proměňovala z člověka na učitelku. M. Podaná.

Přála bych si (neanonymně) krb v čajovně (případně jiné topidlo), je mi zima. Zu.

Aby Boba někdo hodně praštil po hlavě nebo zkotřil.

Milý Ježíšku, mohl bys obstarat víc použitelných chlapů na tom našem rodinném gymnáziu.

Ať si Mikiš nechá narůst kozla. Díky.

Myslím si, že septima (jako třída) by měla být skromnější.

Nic, stejně nejseš...

Píchačká!! Kačér!!! Havlín.

Přál bych si méně hlouposti, frázi a falešného ubliženečství. Přál bych si, aby volání po rovnosti a spravedlnosti neplatilo jen pro vztah „od učitele ke studentu“, ale i opačně. Přál bych si více opravdu dospělých názorů a činů mezi nejstaršími studenty. Přál bych si, aby krása a přitažlivost zvítězily nad hierarchií a povinností. KuKr.

Milý Ježíšku, celý minulý rok jsem byl moc a moc hodný, a proto Ti píši, co bych od Tebe rád dostal pod stromeček. Nejdřív Ti ale musím říct, že v rozdávání dárků už Tě někdo předběhl. Byla to moje škola. A nepředběhla jen Tebe, ale i Mikuláše. Čtvrtého prosince jsem od ní dostal nové hodnocení, které se mi vůbec nelíbilo. Bylo totiž o třetinu menší než obvykle, protože mu chyběla velice důležitá část – kód chápání souvislostí.

Rozsah hodnocení se zmenšil o třetinu, ale jeho hodnota klesla mnohem více. Chápání souvislostí pro mě vždy představovalo převážnou část informace, kterou jsem mohl z hodnocení získat. Myslím, že jsem vždycky dokázal odhadnout, jestli mě nějaký předmět zajímá a věnuji se mu, nebo jestli na něj kašlu. Spočítat si průměr známek pro mě bylo ještě jednodušší. Jedině chápání souvislostí mi mohlo sdělit něco nového. Mohlo mi osvětlit pohled profesora na to, jak se vypořádávám s nástrahami určitého předmětu, jak jsem schopen sám řešit problémy, které se k tomuto předmětu vztahují. Nový systém hodnocení mi tuto možnost vzal.

Milý Ježíšku aneb změna hodnocení, jejíž souvislosti jsem nepochopil

Může se zdát, že je nové hodnocení oproti starému přehlednější. Namísto tří kódů máme jen dva, jejichž význam je jasný na první pohled. Jestliže rodiče volali po zpřehlednění způsobu hodnocení, jistě provedenou změnu uvítají. Nemusejí se už namáhat s luštěním složitého trojmístného kódu a mají pocit, že se teď dovedí to samé, jen s menším úsilím. Ale co studenti? Je i pro ně nové hodnocení přehlednější? A komu je vlastně hodnocení určeno? Rodičům, nebo studentům?

Rodiče jistě chtějí mít přehled o tom, jakých úspěchů či neúspěchů jejich ratolest ve škole dosahuje. Je to tak běžné a správné. Rodiče ale do školy nechodí a studium svého dítěte mohou ovlivnit nanejvýš tak, že mu řeknou, aby se více (či méně, ale o takovém případě jsem ještě neslyšel) učilo. Student oproti tomu může se svým vzděláním udělat mnohem víc. Musí však vědět, v čem spočívají jeho nedostatky, zda probírané látce rozumí, případně na co by měl soustředit svou pozornost. Takové informace mu může profesor sdělit ve slovním hodnocení. Když to ale udělá až na konci roku, je to tak trochu s křížkem po funuse. Student se pouze dozví, co by býval mohl změnit, kdyby o tom věděl, a to mu asi pro právě skončený školní rok moc platné nebude. Žádat od profesorů, aby psali slovní hodnocení každý trimestr, by asi bylo příliš kruté, a tak nezbyvá, než se uchýlit ke kompromisnímu řešení. Takovým kompromisem bylo chápání souvislostí, které studentovi umožňovalo získat z hodnocení informace, které pro studium potřeboval.

Má-li mu hodnocení poskytnout stejné informace i ve své současné podobě, musí zákonitě obsahovat i to, co dříve vyjadřovalo chápání souvislostí, skryté v kombinaci dvou stávajících kódů. Je pravda, že lze vyzozorovat jistou souvislost mezi přístupem a výsledky na jedné straně a chápáním souvislostí na straně druhé. Kupříkladu student, který nikdy neplní zadanou práci, při hodinách spí, a přesto napíše všechny písemky na plný počet bodů, bude zřejmě geniální. Student, který je aktivní a pilný, ale nemá pro předmět patřičné nadání, bude mít zřejmě i přes svou snahu špatné výsledky. Mohlo by se tedy zdát, že z kódů přístup a výsledky se dá vyčíst i to, jak student předmětu rozumí. Existují však

hodnocení, u kterých to při sebevětší snaze nejde. Přečte-li si student na svém hodnocení A, 10, bude jistě rád. Jestli látce bezzbytku rozumí, nebo si jen nacpal do hlavy fakta potřebná k napsání testů ale neví. Stejně tak kód D, 4 mu neřekne, jestli je na předmět nadaný a nechává své schopnosti ležet ladem, nebo jestli je flákač, který se ale stejně snažit nemusí, protože by to na věci nic nezměnilo. Nový způsob hodnocení tak vytvořil z trojmístného kódu dvojmístný, který má mít stejnou informační hodnotu. V tom je rozpor. Kód se tak stává šifrou, kterou je třeba rozluštit a která navíc nemá vždy stejné řešení. Posud' sám, jestli je takové hodnocení přehlednější.

Nový systém hodnocení je jistě objektivní. Je však stoprocentní objektivita hodnocení jednoznačně pozitivní? Výše zmíněný příklad se studentem, který má hodnocení A, 10 jasně ukazuje, že nikoliv. V takovém případě se právě díky profesorově subjektivnímu názoru pozná rozdíl mezi snaživým šprtem a nadaným studentem schopným uvažovat o problémech předmětu. Navíc pokud vkládám odpovědnost za své vzdělání do rukou nějakého

člověka, patrně mu důvěřuji, vážím si jeho názorů, a proto by mě měl zajímat jeho subjektivní pohled na mě samého. Subjektivní složka má v hodnocení svůj význam a měla by jí proto být věnována patřičná pozornost.

Kdyby chápání souvislostí vyjadřovalo jen nadání studenta na určitý předmět, jeho zrušení by mi nevadilo. Ono však vyjadřuje mnohem více, dokonce si myslím, že nadanost v něm vůbec nemusí hrát roli. Mělo by spíše odrážet to, jak dobře či špatně student přistupuje k problematice předmětu, mělo by mu sloužit jako vodítko, které by mu říkalo, jestli na to jde z té správné strany, nebo ne (např. když se učí nazpaměť matematicko-fyzikální tabulky, není to asi ten nejlepší způsob, jak pochopit fyziku, a mohl by zkusit něco jiného, třeba sledovat fyzikální jevy kolem sebe a přemýšlet o nich – to mu už samozřejmě musí říci profesor sám, ale třeba ho D z chápání souvislostí alespoň přiměje, aby se zeptal). Z toho je vidět, že se chápání souvislostí může během studia měnit, a má tedy smysl, aby bylo každý trimestr součástí hodnocení.

Současný způsob hodnocení zdaleka není optimální. Chybí mu podstatná část informací, které jsou pro studenta důležité a měly by být důležité i pro rodiče. Nechápu, proč byla změna provedena v hektickém spěchu týden před hodnocením, když to všem způsobilo víc problémů než prospěchu. Možná by bývalo bylo lepší počkat a změnu řádně prodiskutovat, zvážit a uplatnit až v příštím trimestru, než ji dělat „za pochodu“. Jsem rád, že toto řešení není definitivní.

Proto Tě, milý Ježíšku, prosím: naděl mi pod stromeček zbrusu nové hodnocení, které mi bude moci říct všechno, co potřebuji vědět. Netrvám na tom, že musí obsahovat chápání souvislostí, které se možná někomu skutečně mohlo jevit nejasné, i když já tento názor nesdílím. Mělo by však sestávat ze tří nebo více kódů, které mi společně povědí nejen to, na kolik bodů jsem napsal závěrečnou písemku, ale i to, co si o mně a mých schopnostech myslí pan profesor a jestli beru všechny předměty za ten správný konec.

Tvůj Ondřej Zátka

Domluvil jsem se s Ondřejem, že napíši krátkou odpověď na jeho text „Milý Ježíšku“. Doufám, že můj text bude skutečně krátký i proto, že většinu argumentů jsme s profesorem Plecháčkem použili v dopise rodičům a studentům. Nuže:

S Ondřejem se lišíme v některých názorech. To je v pořádku. Méně v pořádku se mi jeví to, že některé části Ondřejova textu (můj názor) jsou použité účelově, vytržené z kontextu nebo nepodložené.

Z čeho například vyplývá, že „rozsah hodnocení se zmenšil o třetinu, ale jeho hodnota klesla mnohem více“, že „jedině chá-

pání souvislostí mi mohlo sdělit něco nového“? Hodnocení je cennější pro studenty (je především pro ně) než pro rodiče? Z čeho vyplývá, že „chápání souvislostí je (jediná) informace, kterou z hodnocení student potřeboval“? Takhle by se dalo pokračovat.

Omezím se proto na část argumentace, kterou jsme v dopise rodičům a studentům zmínili jen okrajově.

Každý profesor mohl studenty hodnotit i slovně (např. skoro uvšech to činil profesor Suchomel, u některých profesor Krč atd.). To znamená, že pokud tak profesor nečiní pravidelně v hodinách (což by měl), mohl studentům pomoci hodnocení sdělit,

co si o nich myslí a jestli berou „všechny předměty za ten správný konec“, i cokoliv dalšího, co uzná za vhodné (včetně „chápavosti“ studenta).

Na druhou stranu profesor, který ve svém předmětu hodnotit chápání souvislosti z různých důvodů nechce (připadá mu to např. vymělkované, nemotivující či jinak zcestné), nemusí.

Učitel by měl být kvalitní, neučit povrchně, učit studenty proniknout k podstatě předmětu – „chápat“ ho. Ano. Proto by ale měl mít na studenta výše uvedené nároky i při hodnocení. To znamená, že student, který si pouze „nacpal do hlavy fakta“ by neměl mít rozhodně prospěch 10 (viz Ondřejův příklad). Úvaha

platí i naopak. Učitele nekvalitního, neovládajícího dostatečně svůj obor, špatně didakticky působícího, učícího povrchně, nutícího studenty pouze „biflovat“ v žádném případě nezachrání nějaký kód „souvislosti“. Bude to jen o jedno kliknutí do klávesnice navíc. Zkrátka na svém názoru, že hodnocení chápání souvislosti vůbec nekoreluje se snahou o zaměření výuky od biflování k logice a zdravému úsudku, nadále trvám.

Milý ježíšku, prosím Tě, přimluv se u Ondřeje, aby argumenty ostatních četl a zvažoval pozorně.

Václav Klaus

SALMOVSKÁ

Víkend začínající pátkem 13. byl významný hlavně proto, že se uskutečnil studentský večírek Porgazeenu (který vůbec večírkem Porgazeenu nebyl, což byl první z mnoha paradoxů večera, jak hned na začátku uvedl uvaděč Kuba Krč). A taky se uskutečnily jedny osmnáctiny, které jsem bohužel ne navštívila. Studentstvo se nerozdělilo na dva tábory, obojí osazenstvo se mile prolínalo.

Najít kavárnu nebylo tak jednoduché, čímž ale neříkám, že to bylo nepříjemné. Mrznoucí studenty navigovaly cedule nalepené na chodníku, něco jako „jo, jdete dobře“.

Kavárnička byla malá a útulná, až neuvěřitelně se tam vešlo 50 lidí.

Akce měla velkou reklamu, všude po škole visely papíry, těsně před akcí se objevila i velká, leč nepřehledná mapka. Začínám se skoro těšit, až se ve škole objeví nápisy o tom, že plakátování je zakázáno.

Program byl dost zábavný a nutil k zamýšlení, zvláště scéna o Smrti a známé hity Suchoemel a Klaus. Vystoupení nadějně a odvážně tanečnice Terezy L. se nekonalo, publikum dostatečně zaujal básník Kotalík. (O něm a o celé akci visí článek, docela pravdivě. Moje dvě básně byly fakt vycucané a bez nápadu.) Pořád vystupovala vlastně stejná skupina umělců, možná škoda, ale hlavně to vůbec nevadilo, protože byli úžasní. Mikiš – piano, Jarda – flétna, Karolína – housle, občas i Jaromír – rap a doprovod mé recitace, Kryštof – klarinet a všichni dohromady divadlo s neodolatelným humorem Mikuláše (Bryana samozřejmě) a s Tomášem. Uvaděč, který nenudí – Kuba Krč –, předčítal z (možná

imaginárního) deníku literárního kritika Jakuba Hrabánka.

Po dvou hodinách bylo publikum natolik psychicky vyčerpáno, že se oddalo zábavě, a mě s Pavlínou odvezl tatínek domů.

Každopádně ten večer neměl obdoby a vy, kdo jste tam nebyli, jste o hodně přišli.

Adéla Gemrothová

VŠEM, CO BYLI V SALMOVSKÉ, A VŠEM OSTATNÍM VLASTNĚ TAKY

V pátek 13. listopadu se početná skupinka lidí z PORGu a jeho okolí sešla v Salmovské literární kavárně. Pro většinu z nich tu bylo k vidění několik hudebních, básnických a dramatických vystupů.

Jako účinkující se nemůžu plést mezi ty, kteří hodnotili vystupy a program, tedy obsah vystoupení vůbec. Herec samozřejmě nemůže hodnotit to, co sám dělal na jevišti. Stejně tak ale divák nemůže hodnotit to, co sám vytvořil – atmosféru v hledišti. Zatímco vy jste se dívali na nás, my jsme po očku pokukovali po vás. Byl to, aspoň pro mne, zajímavý pohled.

Akci v Salmovské předcházela, ač bylo nakonec všechno vymyšleno na předposlední chvíli, dlouhá doba váhání. Když nám bylo nabídnuto připravit něco jako „vtipný večer s hudbou, divadlem a básněmi“, připadalo mi to sice jako dobrý nápad, ale mé obavy a pochybnosti mne od toho málem úplně odradily: kdo se na to přijde podívat? a tím spíš kdo tam bude vystupovat? jak a čím naplnit aspoň hodinu času? bude to nudné? bude to přízemní? neutěchou lidi v půlce? co kdybychom zamkli dveře?

Celou akci nakonec zachránil rozhodný záměr pí prof. Šlajchrtové: vše je dohodnuto, bude to za tři týdny. Pochybnosti a obavy kulminovaly. A tady se dostávám k tomu, co jsem vám chtěl říct.

Zjistil jsem totiž, že jsem se bál zcela zbytečně. Chtl bych proto jednak vyslovit svůj dík a obdiv lidem, které jsme oslovili (čti: donutili spolupracovat) ve chvíli, kdy už bylo takřka na všechno pozdě, kteří ale

zřejmě aspoň částečně sdíleli naše nadšení a byli ochotni obětovat svůj čas a nervy přípravě nejistého a za pochodu se dotvářejícího vystoupení. Tím myslím zejména (ačkoliv je podle fotografií nesprávně stavět ty „velký“ do popředí) pí prof. Havlovou, která si ani nestihla přijít pro svou porci potlesku, a p. prof. Krče, který teď pro velký úspěch musí dopisovat přes tři stovky kapitol Hrabánkových memoárů, aby mohlo být celé dílo zveřejněno knižně (nakladatelství Torst se o akci doslechlo a skutečně projevilo výrazný zájem). Týká se to ale i všech hyperaktivních hudebníků, kteří scénu skoro ani neopouštěli (Mikiš, Jarda, Karolína, rapper Jaromír a kozlík Kryštof). Stejně tak to platí pro Mikuláše, jehož ztvárnění Budče vtisklo celé hře osobitou formu, a pro Adélu s Matějem, kteří to celé kultivovali poezii.

Na druhé straně bych ale chtěl poděkovat i vám ostatním, kteří jste obětovali páteční večer nejisté akci. Byli jste to totiž vy v hledišti, kdo způsobil tu skvělou atmosféru. A byli jste to vy, kdo rozptýlil mé obavy o kulturní život na naší škole. Díky.

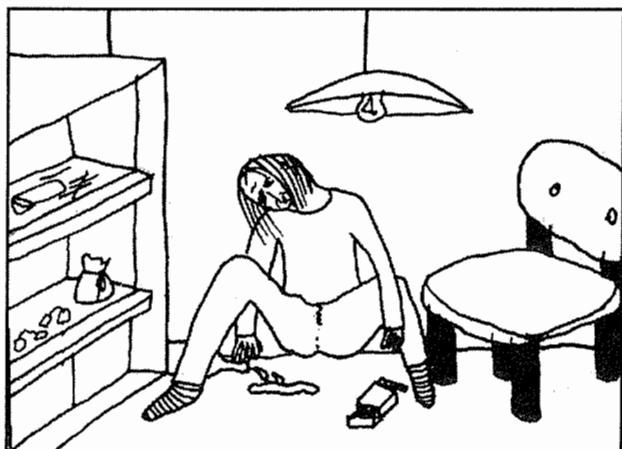
Na závěr trochu propagandy: chtěl bych vám nabídnout účast na další podobné, nebo možná úplně jiné akci. Pokud jste minule vystupovali a líbilo se vám to, pokud jste byli v hledišti a chtěli byste přispět, a samozřejmě pokud jste byli někde úplně jinde a teď chcete vědět, o co jste přišli, přispějte svým nápadem, námětem, v šuplíku ukrývaným dílkem nebo dokonce osobní účastí na příštím vystoupení v literární kafilerce v Salmovské. A pokud nepřispějete, přijďte se aspoň podívat. Těším se.

Tomáš Bíla (☺)

P. S. Fotografie i texty z onoho historického večera najdete na internetové stránce PORGazeenu (porgazeen.freesevers.com)

HODNOCENÍ

Je pátek, půl dvanácté. Napětí vrcholí. Koupu se ve vlastním potu. Moji spolužáci taktéž. Bliží se hodina H, sekunda S. Bliží se okamžik, kdy dostaneme hodnocení. Hodnocení za první trimestr. Za celý první trimestr. Jediné, co mě ještě jakžtakž drží nad vodou, jsou kódy za chápání souvis-

lostí. Souvislosti chápu. Jsem chápvavý student. Jenom jsem občas trochu líný.

Ale protože jsem chápvavý, dostanu vždycky chápání souvislostí A, takže nemám motivaci se učit. Ale třeba ten chudák Pepa! Strašně se snaží, ale je debil. Vždycky dostane hodnocení A, D. Je to pro něj demotivující. Jó!!! A taky je dost dobré, že nejsme hodnoceni za tělocvik. To já na něj můžu klidně kašlat. Vždycky, když hrajeme vybiku, tak strašně kašlu.

Z poklidných úvah mne vytrhuje otvírání dveří. Že by? Ano! Ve dveřích stojí **ON!** Vázanku švihácky na stranu, ve tváři chlapecký úsměv. A v ruce... **HODNOCENÍ!!!**

Okusují si nehty, zatímco třídní rozdává hodnocení. Než na mne dojde řada, sním si dva prsty. Letmý pohled na hodnocení... aaaaargh ugh ááááá břínkííí...

Jakub Seidl

Poznámka vykonavatele závěti: Kuba tohle napsal těsně před svou smrtí na Oddělení Léčení Zlomenin po Skoku z Okna v Motole. Co se týče mě, já teď našel novou motivaci učit se.

Celý můj život se změnil. Jsem teď nejlepší ve třídě. Vytáh to ten tělocvik.

Pepa

MŮJ ŠÁLEK ČAJE (IMPRESE)

Počátkem zimy prošel PORG zásadní, i když pro mnohé zatím nepostřehnutou, proměnou. V podstatě byly na PORGu dosud tři sory studentů (tříděno podle toho, co s nimi dělá přestávkový volný čas) 1. neškodní *závisláci*, kteří už deset minut před koncem hodiny žmoulají krabičku elemek a vysílají k ní toužebné pohledy, případně si jako mantru opakují internetovskou adresu, z které se oddají mužnému surfování; 2. šílení amorální *sborovňáci*, kteří tráví všechny přestávky postáváním u sborovních dveří, vymyšlejí si nejnemožnější otázky a trumfují se, kdo vytáhne ze dveří za jednu přestávku víc profesorů; 3. většinová *normálové*, kteří o přestávkách dělají, co je jim zrovna libo: svačí, hovoří, dodělávají úkoly, libají se či perou.

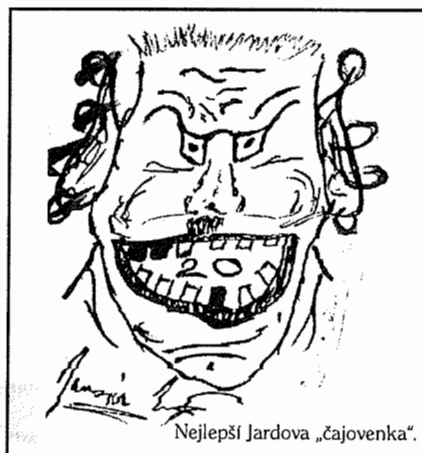
Poklidné vody rozčeřila septima: netrvalo dlouho, ze třetí sory odpadla poměrně

velká frakce a vytvořila sortu čtvrtou – *čajovnáře*. Kdo si jednou odpustí svačinku či políbek, sejde do podzemí a nechá si od Silvestra nalít čaj, stane se navždy čajovnářem a jen těžko se bude nutit k návratu do pater, kde místo čaje tečou myšlenky, prosby a příkazy. V podzemí (jako v každém undergroundu) se vede svobodný život a svobodně řečí, lidé jsou na sebe hodní, rozdali

by se pro druhého. Po šálku nazlátlé tekutiny muži i ženy zázračně zkrásní. Za směšný peníz je halucinogenní čaj a monotónní muzika odnesou až za hranice bdění, změť lidských řečí je ukolébá a na vlnách doplují třebaš do knihovny (kam by se jinak nikdy nedostali – „Kdo je drsný, nechte“, zní heslo mnohých Porgánů) nebo do vlastní minulosti. A když vyučovací hodina zaklepe na dveře, posbírání obsluha všechny čajovnáře, kteří přebrali, a dvojkolákem je rozvozi do jejich tříd, aby o nic nepřišli.

Na tomto rajském místě zatoužíte po lásce a po smrti. Jestli v podzemí není ráj, pak už nikde...

Kuba Krč

Nejlepší Jardova „čajovenka“.

ČAJOVNO, NÁPOJOVÝ STROJ, BRAVO!

Dlouho mě nějaká událost nenadchla tak jako vzkříšení Čajovny. Myslím, že to Silvestr a spol. vzali za správný konec; nejde jim o kšeft, ale o vytvoření jistého proti-

pólu sborovny. Tak má konečně i student oázu pohody, kam může utéct z horních dvou podlaží a v klidu poklábosit, je-li potřeba, i zanadávat. Po půlhodince strávené zde dostanu vždy novou chuť do boje tam nahore. Čajíček, muzika, knihovna a klub hned vedle... Výborné. Občas se tam dokonce i vzorně uklidí, to je podle mě už slušný nadstandard.

Současně s Čajovnou na nás před sborovnou zamrkal znovuzrozený Nápojový stroj s novou, čilejší a mladší obsluhou. Terciáni ve Stroji by se ještě měli polepšit, co se týče dávání na sekýru. Takhle je to zatím trochu komerční.

Optimální program velké přestávky pro hladového studenta je jednoduchý: s polévkou a tatrankou ze Stroje hurá do Čajovny. Jak příjemné, že nemusí v mrazu klusat do obchodu!

Michal Doležal

PORGAYEEN

Stává se to často, zvláště pokud pracujete s klávesnicí ledabyle. Prostě místo „z“ napíšete „y“. To se stává například redaktorům P-zeenu poměrně často – zeptejte se Korektora Kuby Krče. Napíšou pak při vychvalování nebo naopak hanění místo PORGayeen nebo naopak hanění místo PORGayeen PORGazeen a... No vidíte. Svádí to k zajímavým myšlenkám. Například o roli určité menšiny mezi námi.

Je tak běžné setkávat se s nimi ve filmech, v románech, celá postmoderna se jimi jen hemží. Jak velký by byl šok, kdybychom se dozvěděli, že jeden z našich spolužáků je tak trochu „divnej“? Chovali bychom se k němu/ní jinak? Určitě. Nervózní úsměvy, pošklebky za zády, předstírané pochopení. Bezradnost. Ačkoli jsme vychováni dle liberálních zásad a máme přehled o světě, byli bychom asi přece jenom vystrašení, kdybychom se setkali s někým, kdo se odlišuje od stáda. Přitom se zjevně jedná o lidskou přirozenost starou jako lidstvo samo. O úchytku nikoliv v běžném, ale pravém slova smyslu. O prokletí naší civilizace přirozenější než prokletí jiná.

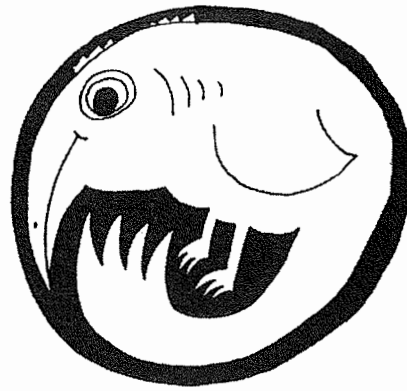

A co je vlastně nenormálního na změně několika genů, která se ke všemu přihodí někdy v prenatalním životě? Někomu se holt líbí široké boky slečen, jinému široká ramena chlapců. A obráceně. Že je to nepřírozené a ohrožující základní pud všeho tvorstva – množit sebe a své geny? „Ale no tak, tolik nás přece není, abyste měli strach,“ řekl Freddie Mercury. „A navíc se jedná o naše pokřivené geny, které nechceme posílat dál,“ přitakává mu Eduard Cupák. Co by na to řekl Eduard H.?

Dobře, nedovolme jim mít adoptované děti – ať si rostou v dětských domovech bez lásky a rodinného prostředí –, ale tlačme na naše poslance, ať schválí zákon o registrovaném partnerství těch podivných dvojic, za kterými se stařenky ohlížejí a staříci hrozí. Pak bude náš malý český svět zase o něco svobodnější a méně zasmrádlý. A nešíme ty nechutné a hloupé anekdoty o teplouších. Jsou přece jiné skupiny, na něž můžeme zaměřit svůj hloupý vtip – třeba blondýny nebo ženy vůbec...

Tak s přáním všeho dobrého a samozřejmě s výzvou: **Za čistou lásku!** se s vámi loučí

Arkturus Bílý Třpaslík

ZDRAVÍM PORGAZEEN!

Myslím, že vám na tuhle adresu moc lidí psát nebude, tak proč bych to nezkusil aspoň já. Nevím, kdo vybírá e-poštu, ale ať pozdravuje ostatní spolutvůrce (speciálně Kubu, jemuž patří můj obdiv za práci na internetové verzi). Dvacáté číslo je na velmi dobré úrovni; konečně se dostalo na vyšší i graficky (i když nějak nemůžu přijít na chuť článkům, které na jedné stránce mají jen titulek a pokračuje na další...).

Komentář k obsahu? Je to zajímavé. Úvodník a shrnutí předchozích 19 čísel je zajímavé, sám bych nevěděl, jak to vyjádřit lépe. K části „Čtu PORGAzeen?“ – nevím, přijde mi trochu zbytečná a nic moc to neříká. Co se týče Františka Havlína, mám pocit, jako bych byl někdo, kdo malému dítěti ukradl hračku. Nereaguje nikterak dospěleji... Deníky ze školy v přírodě (vážně tam tak špatně vařili?): vtipné, výborné a hlavně – VYNIKAJÍCÍ ilustrace (kde jste to vzali?). Stránky poesie... Tereza Langová zaujala (na ten věk ale typické náměty), co se týče té druhé části (tuším, že M. Bryana): nečetl teďka nedávno Gelnera? Jestli ano, je to ZATRACENĚ hodně poznat (stejný rytmus, podobné náměty...); jestli ne, tak by si s ním asi rozuměl. Článek od Borise zajímavý, HuBa mi nějak nesesedla, zbytek OK.

Přeji PORGAzeenu, aby se dál rozvíjel stejným tempem (co ale bude, až odejde Lukáš?).

Jinak zdravím PORG, mějte se hezky

Přemysl Matějček

(matejcekpr@hotmail.com)

G Y M N Á Z I U M N A V Í T Ě Z N Ě P L Á N I

INTRO

Ve středu 2. prosince jsme navštívili gymnázium se sídlem v Praze 4 Na Vítězné pláni. Tahle škola leží pár minut cesty od stanice metra Vyšehrad. Celý komplex je tvořen dvěma spojenými budovami – školou samotnou a jejími tělocvičnami – a hřištěm. Nad proskleným vchodem do žluté čtyřpatrové hlavní budovy je nakreslena sova – znak školy, který pro ni vytvořil její bývalý žák.

Celý areál je sice velký – škola má okolo 700 žáků – ale upravený a ve skvělém stavu; mimo jiné i proto, že se díky tolika lidem pohybuje tamní roční rozpočet (ač jsou minimálně sponzorováni) okolo sedmnácti milionů. Mohli si proto dovolit například dvojité vyklápěcí a dobře těsnící okna do celé budovy, skvěle vybavenou jídelnu, několik počítačových učeben či keramickou dílnu. Horší je to se sklepními prostorami, kde jsou vedle protiatomového krytu šatny tříd, které nejsou nepodobné klecím pro vězně a ještě k tomu jsou neskutečně úzké a nízké.

Pozemek původně patřil kapitule sv. Petra a Pavla, která se jej roku 1950 uvolila prodat státu, aby na něm mohl být postaven dům pionýrů. Během osmi

let se však plán změnil a roku 1959 bylo podepsáno rozhodnutí o výstavbě základní školy zaměřené na výuku cizích jazyků. Po mnoha proměnách je dnes v této budově gymnázium – přesněji dvě spojená gymnázia; jedno šestileté a druhé čtyřleté. Škola již nemá žádné speciální zaměření; její ředitel PhDr. Jindřich Vocelka o ní v almanachu (vedení školy ho vydalo minulý školní rok) přesto píše, že je v povědomí Pražanů už tradičně spojována s rozšířenou výukou moderních jazyků.

A právě pana ředitele jsme navštívili nejdříve. Dřevěné skříně, výtisky školního zákoníku za posledních několik desítek let, osobní počítač, koberec, zkrátka celé vybavení jeho pracovny bylo velmi „na úrovni“. Jak nám potvrdil jeden ze studentů: „Pan ředitel je velmi formální, potrpí si na to.“ Nebyla to ale strohá formálnost bez lidskosti, jak jsme ho poznali my, spíše naopak.

Během rozhovoru nám kupříkladu prozradil, že u něj současný ředitel PORGu Václav Klaus skládal zkoušky z didaktiky. Jeho trochu neobvyklým koníčkem je tvorba rozvrhů: „Dělám rozvrhy vždycky bez počítače. Já znám svoje učitele a vím, které nemůžu dát do třídy po sobě; to vám počítač nikdy neudělá.“

Navíc se snaží vytvářet rozvrhy tak, aby měli žáci minimum odpoledního vyučování.

Výzdoba tříd je – na státní školu – velmi závislá na studentech. Její pravidla shrnul ředitel na: „Nesmějí tam být věci zcizené – pokud tam mají například ceduli z tramvaje, vím, že tam není legálně – a musí to být sundatelné, protože žáci nezůstávají všechny roky studia v jedné třídě.“ Obě pravidla jsme však viděli porušena; právě oblíbené cedule z dopravních prostředků, různé reklamní plakáty (nebo cokoli na věšáku) byly ve třídách skoro stejně často jako normová podobizna pana prezidenta.

INFO

Studenti mají k dispozici tři počítačové učebny. Všech dvanáct počítačů v učebně poskytuje připojení k Internetu – pro studenty samozřejmě zdarma. (A nikdo je tam, pane Klaus, nechodí vyhazovat, že si potřebuje prohlídnout poštu.) Jejich síť navíc funguje pod Windows NT, což omezuje na minimum ono nenáviděné „program provedl neplatnou operaci a bude ukončen.“

Vpravdě obdivuhodná je jejich nedávno modernizovaná jídelna. Každý den je

REPORTÁŽ

na výběr ze tří jídel, z nichž jedno je vždy vegetariánské. Jídlo si zájemce vybírá vždy den předem, a to elektronicky. Student vsune svou čipovou kartu do přístroje a zmáčkne tlačítko s číslem jídla, které si chce na další den objednat. Nemůže se tak stát, že by na někoho jeho oblíbené jídlo nezbylo, ani že dopředu zaplacené obědy (například nemocnému) propadnou. Pokud někdo jídlo další den nechce, prostě si ho neobjedná. Pokud někdo předchozí den nebyl ve škole, nejlí...

Její chemická laboratoř je poměrně malá, zato však nadstandardně vybavená. Stojí trochu protikladem ke knihovně, která postrádá nejen jakéhokoliv genia loci, ale se svými 6000 svazky a silně omezeným přístupem i mnohé další kvality – zejména ve srovnání se zbytkem školy (nebo knihovnou na PORGu!). Její keramickou dílnu jsme nenavštívili, protože nebyly klíče.

Ve třídách bývá 31 žáků, kteří jsou ve vyšších ročnících na některé předměty rozdělováni. Výuce to ale nevádí, neboť – jak je na státních školách dobrým zvykem – se studenti při hodinách baví tak, že to nemohou slyšet ani lidé metr od nich. Učitelé tam zkrátka mají velký respekt, který, jak se nám zdálo, není podmíněn strachem.

VYUČOVÁNÍ

hodina filosofie 6. B

vyučuje paní profesorka Hnízdová
téma hodiny: Asijské filosofie

V třídě sedělo 18 mladíků a slečen. Proti nim stála ostřílená matadorka výuky. Hodina byla zahájena obligátním dotazem na služebního jedinice, který následně vyjmenoval absentující spolustudenty.

Mezitím jsem s L.H. studoval vzezření třídy a jejích obyvatel. Třída: mizerný výhled na fasádu protější budovy, obligátní černá tabule, podlahy bez koberce, ale s linoleem; po stěnách jsou strategicky rozmístěny tři nástěnky – jedna na mapy a papíry z ciziny, jedna na fotografie a jedna na úřední spisy a Salvadora Dalího. Z uměleckých předmětů ještě dvě fotografie nad hnědovláskou a paňáca nad tabulí. Na katedře kytky katedrovka. Neživý inventář doplňují dva odpadkové koše, věšák a lavice pouštního charakteru – nic na nich, v nich, ale za nimi ano! Osm slečen a deset ctihodných studentů. Taktické bitevní rozmístění: 4 muži v přední řadě, dvě slečny – každá v jedné lavici – v řadě před katedrou, pak poněkud hustší osídlení v zadních třech lavicích, poslední dvě lavice uprostřed hostí čtyři krasavice (soudí L.H.) a vpravo od nich tři sympatičtí mladí páni. Přibližně třetinu třídy mezi vyučující a posluchači tvoří hluchá prostora – území nikoho.

Zhruba po sedmi minutách od začátku výuky začíná přednes. Chvilí ještě trvá, než se od věci vcelku nefilosofických dostaneme k tradici východních kultur. Stabilní místo vyučující je mezi lavicemi první řady. Odtud je občas podniknut výpad k trojici s.m.p. a následný rychlý ústup po nastolení pořádku v provinciích.

K výuce – pí Hnízdová je výborná řemeslná pedagožka, která svěřenou látku ovládá perfektně a dokáže ji podat velmi srozumitelně v množství akorátním k pochopení. Podle zpráv jejích studentů byla cítit jakási nervozita (snad ne z naší přítomnosti?) – jindy je výuka ještě lepší.

K látce – jistým problémem při studiu východních filosofí je vytyčení hranice mezi mytologií starých Indů a Číňanů a tím, čemu my Evropané říkáme filosofie. Je třeba říci, že naše hodina se pohybovala spíše v oblasti mytologické – to však není na škodu vzhledem k tomu, že látka zrovna začínala a opravdoví milenci moudrosti se účastní místního předmaturitního filosofického bloku, který se jistě dostává více do hloubky.

Poznámka – zajímavý postřeh: osazenstvo třídy bylo po většinu hodiny v „polospánku“, zdánlivě nevnímající a většinou apaticky sedící (výjimkou jsou s.m.p., kteří ilegálně čtou denní tisk a občas mezi sebou prohodí slůvko). Přesto bylo schopno kolektivně reagovat na položené dotazy. Vlastní příspěvky – dotazy nebo náznam polemiky vnesli do hodiny jen s.m.p. Láďa a sl. Klára.

E. H + L. H

hodina čj 3. D

vyučuje neznámá dáma
téma hodiny: Římská literatura

Tentokrát se výuky účastní drtivá většina třídy – na dvacet osm studentů. Zdá se nám trochu divné, že třída na úrovni

kvinty probírá teprve římskou literaturu. Ještě divnější se nám zdá způsob výuky. Snaživá a usměvavá, leč pedagogicky neschopná vyučující se snaží seč může. Nicméně průměrná známka této třídy (dostatečná) nezávislého pozorovatele nepřekvapí.

Zatímco jeden reprezentant svého kmene přednášel u tabule referát o knize Antonie Loukotkové Pod maskou smích, studovali jsme učebnu. Nad černou tabulí tentokrát visela spartánská vlajka. Výhled mizerný. Linoleum. Pozor! Tato třída přetéká zelení – na osm květináčů na oknech. Třikrát nástěnka – jedna na věci týkající se výuky, jedna na filmové suvenýry a recenze a jedna na automobilový plakát. Dále okolo dvaceti cedulek a nálepek, vyskytujících se převážně okolo dveří, nad kterými rovněž visí velmi pěkný kravský zvonec. Nejpůsobivější je část stěny, na níž je vytvořen tag. Osazenstvo třídy, toť kříženec mezi naší kvartou a kvintou, s několika místními Boby okolo pana Kučery.

Po dokončení referátu – mimochodem velice špatně předneseného a ještě hůře vybraného (historický román, ať je sebe pěknější vůbec do antiky nepatří) – následuje látka. Představuje ji výběr toho nejlepšího ze zlatého období římské kultury. Do třídy je vydána ukázková práce jakési prvňáčky. Zde obdržela výbornou, u nás by pan prof. Krč patrně odměnil autorku sprostým dopisem s lakonickým F.

Již k závěru hodiny byly rozdány dva velmi mizerně okopirované xeroxy části Moliérova Lakomce a Plautova Hrnce. Studenti si na nich provedli srovnání. Někteří nejen našli, ale byli i schopní pojmenovat rozdily.

Na závěr – hodina byla špatně vedená, velmi rozbředlá a zadní řady vedly vlastní, ilegální život. Látka byla tak pro tercii, nikoliv pro kvintu. Ale ten tag je fakt chvályhodný.

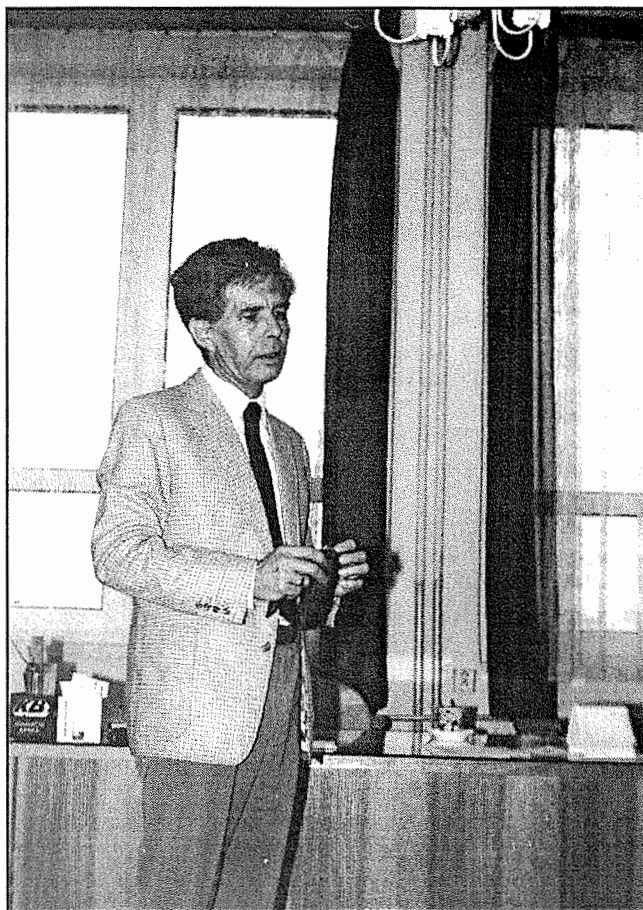
E. H. + L. H.

hodina aj 6. A

Angličtinu jsme (1 osoba plurálu zde znamená Tomáš a Jarda) navštívili hned první hodinu. Proto se v nás kromě dojmů ze samotné výuky „obtiskly“ i dojmy z učebny a formálního průběhu hodiny. Tedy nejdříve třída. Když jsme vešli, překvapily nás hned dvě věci – počet studentů a pořádek. Třída byla sice rozdělená na dvě poloviny, ale osm žáků je byt i na polovinu z jednatřiceti poměrně málo. Už před vstupem vyučující panoval ve třídě zřejmě relativní klid a mír (relativní: žádný úprk na místo z okenního parapetu, žádné skrývání hořících jointů v kapse).

I vyzdoba třídy byla uspokojivá: kromě obrázku pana prezidenta jen pár vkusných malých keramik na zdi. Trochu horší byla vyzdoba věšáku, k této variantě vyzdobování se studenti zřejmě uchýlili kvůli ředitelskému požadavku na odstranitelnost vyzdoby, o to volněji ale postupovali při jeho zkrášlování.

Během samotné výuky nás překvapila absence šumu, šuškáni si, šeptání, a vůbec všech těch tak přirozených studentských aktivit, které se označují slovy obsahujícími co nejvíce sykavek. Když jsme ale upřeli zrak do davu, zjistili jsme, že probíhá komunikace skoro tak čilá jako v hodinách na našem ústavu. Rozdíl je v tom, že zdejší žáci si šeptají, zatímco studenti PORGu (zejména

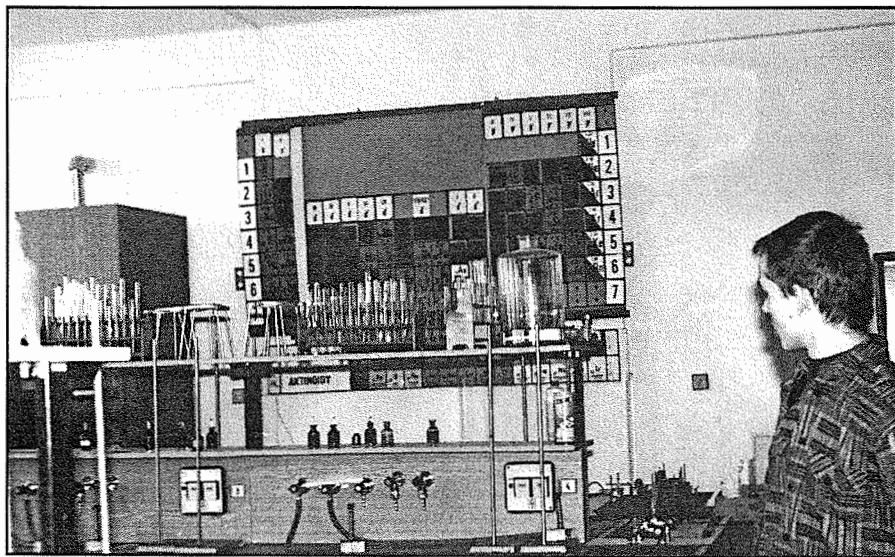

PhDr. Jindřich Vocelka, ředitel GVP

ve vyšších ročnících, kde už liberalizace dosahuje leckdy neúnosného stupně) si myslí, že šeptají.

Teď už ale k náplni hodiny – k angličtině. Ještě před vstupem do třídy nás paní učitelka varovala, že tyto studenti rozhodně nepatří k angličtinářské elitě ústavu. Co se jejich znalostí týče, mohou to až na výjimky potvrdit. Jejich aktivita a ochota se učit ale naznačuje, že stále ještě mají šanci to změnit. V některých chvílích – například když tázaný odpověděl místo jinde obvyklého zamumlání celým souvětím, ke kterému pak pro velký úspěch sám od sebe ještě dvě další věty přidal – mi přišlo škoda, že se v tomto stádiu zabývají čtením článku, když by pro ně byla jistě přínosnější (a na jejich stupni znalostí i proveditelná) diskuse na dané téma.

Celou hodinu se tedy, jak už jsem prokecl výše, probíral články; není třeba ho nějak popisovat, většina z vás si asi typický „učební text“ dokáže představit. Šlo o jakousi „Dateline“ – službu, která vám na základě osobních dat (vašich a ještě spousty dalších lidí) zpracovaných počítačem dokáže najít ideálního partnera. Tedy nic nového; přístroj, do kterého Jáchym hodil Ludka Sobotu, by to jistě zvládl také. Přesto se na takovém podkladu žáci mohli pokoušet formulovat etické a podobné teorie – nic objeveného, ale jde o jazyk. Navíc se některým studentům dařilo téma přenášet do roviny

zábavnější, například když tázaný vysvětlil „the old ‚school – work – early marriage‘ syndrome“ aluzí na „básníky“. I učitelka se k problémům rodinného života v Čechách stavěla velmi lidsky. Hodina tedy rozhodně nudná nebyla.

K přínosu hodiny pro žáky bych ovšem pár výhrad měl; právě ten byl totiž ovlivněn jejím monotónním průběhem. Žáci si měli přečíst odstavec textu – od překladu bylo upuštěno, což bylo, myslím, správné – a potom jeden vyvolaný zodpověděl jednu otázku. Pokud to mělo ověřit, zda všichni textu rozumí, bylo to málo. Stejně tak mne překvapila i banalita otázek: žáci by jistě byli schopni odpovědět i propracovanější větou, kdyby jim s ní učitelka pomohla. Místo toho se od nich očekává odpověď tak triviální, že nejen nevyčerpá jejich vlastní iniciativu, ale ani neověří, zda text pochopili – v mnoha případech se totiž dá poměrně snadno odpovědět i bez znalosti textu, prokazatelná je jen schopnost žáka porozumět přímé otázce.

Jeden příklad za všechny: Tázaný se zadrhne v polovině věty, evidentně mu došla slovíčka pro větnou konstrukci, kterou si původně naplánoval. Po chvíli vyučující: „No podle toho, koho vyberou: nejlepšího partnera, ne?“ Tázaný (trochu dotčen tím, že bylo pochybováno o tom, zda porozuměl jednoduché otázce): „Jo.“ Načež vyučující vítězoslavně: „No, tak to řekni!“ Co dodat? Snad jen „tádydádýdá..“

Celá hodina proběhla uceleně, probral se celý článek, na závěr padlo o něco více otázek, zazvonil zvonec a výuky byl konec. Co si žáci odnesli? Ti, jejichž

odpovědi byly opraveny, už se možná příště v té samé věci nespletou. Tyto odpovědi ale připadly maximálně 3 – 4 na jednoho, což je ve třídě s osmi lidmi plynutí časem.

T. B.

hodina chemie 2. D

Navštívili jsme hodinu chemie 2. D. Výuka probíhala v učebně třídy, bohužel ne v laboratoři. Kantorka se projevila jako velmi příjemná žena s kvalitním projevem, znalostmi i připraveností. Stran studentů nás fascinoval jev na PORGu se prozatím nevyskytnuvší – byla-li tabule popsána, jedna studentka bez vyzvání (!) vstala a již zbytečné nápisy smazala.

Hodina začala zkoušením; jeho téma – amoniak. Padaly otázky typu: „Jak je to s rozpustností amoniaku ve vodě závislosti na teplotě? Proč tomu tak je?“ Své odpovědi doprovázela studentka rovnicemi popisovaných reakcí. Kromě vlastností amoniaku měla studentka znát i jeho průmyslové použití a způsob přípravy. Za svůj výkon – námi až obdivovaný – obdržela trojku. Po zbývajícím čas byly probírány oxidy dusíku a jejich vlastnosti. Časové rozvržení hodiny bylo dobré, snad jen závěr poněkud uspěchaný.

Kantorka na žácích požaduje znalost základních vlastností často se vyskytujících látek a chemického slovníku základních výrazů. Patrně nejlepší navštívená hodina.

J. M.

ZÁVĚR

Žáci Gymnázia Na Vítězné Pláni mají před učiteli značný respekt, od něhož se odvíjí celková atmosféra v hodinách. Jako na většině státních škol je během vyučování ticho a průměrná soustředěnost, která žákům umožňuje sborově odpovídat na učitelovy otázky nebo zopakovat na požádání profesoru poslední větu. Je tam snaha přistupovat ke studentům jako k samostatně uvažujícím lidem, což je na státních školách spíše výjimkou. Příkladem ředitelova slova: „Je tady pravidlo, že se studenti přezouvají, ale někteří...“ – myšleno: ti, co přijdou ze základních škol do vyšších ročníků – „...si stále nemohou zvyknout na to, že se to tu nekontroluje.“ Názory samotných studentů na přístup školy k nim se, jak už tomu bývá, osobnost od osobnosti diametrálně liší.

Vybavení školy i navštívené hodiny svědčí o tom, že přírodní obory mají před humanitními přednost. Škola má vpravdě obřímí rozměry, což umožňuje výrazně kvalitnější vybavení, na druhou stranu téměř znemožňuje jakékoliv společné aktivity studentů z různých ročníků. Cizí jazyky na tom ale nejsou nijak skvěle – „...neorganizujeme žádné výměny se zahraničními studenty většinou i pro nezáměr našich žáků...“, řekl ředitel. Můžeme školu doporučit například zájemcům o chemii (tamní laboratoř je vpravdě skvělá); ti kteří se chtějí věnovat cizím jazykům mohou najít i lepší ústavy.

J. M.

Jsem či jsem?

Toť nevím, však
Ať to, co vím
Vím či nevím
Jsem si tím jist –
– je to toto!
Toto toto?
Né to toto,
Toto toto!

A přes to všechno

I to toto

Rozmlátím ti v tobě motto!

Ó Řepy veliké, ó Řepy slavné,

vám zračí se v očích sté doby dávné,

Ó Řepy veliké, ó Řepy známé,

klaní se vám i Zbuzany klamné.

Daly jste světu proslulých postav,
a ať ten Babinský přes prsty dostav,
vzhlížel k vám navždy z temnoty cely,
k Řepím se myšlenkou upínal celý.

Celý,

až později bylo ho půl,

přesto však nemohu říct: „To byl vůl.“

I když v svém životě lupičem byl,

T
R
O
C
H
A
V
I
E
P
O
E
S
I
E

Na zdraví vaše často rád pil.

Já sám rád vašimi luhy se toulám
rozumím vám i vašim touhám.Strach mám jen aby mě nepřepad Grigorij,
snad bych mu utekl do blízkých Řeporyj.

Z Řepské kroniky

DK

Každý den když dávno klidu
dostál každý dlažby kus,
dím ku dlátu: krásnou dráhu
konej, duchem kámen dus!

Kteroukoli dobu kradu
desku kryje dril – kéž dnes
končím dřive, kéž dovedu
krátit dlouhých kalkul děs.
Div! Konečně daktyl kladu
duní kůry, den kleká,
klimbám, duši koncentruje
dokonale ku DK.

Jaromír Matoušek

OLGOJ CHORCHOJ

R O Z H O V O R

Olgoj Chorchoj jsou Michal Froněk a Jan Němeček. Společně objevili a definovali nový názor na český design a jeho výrobu. Odvolávají se na některé stylové formy minulosti, které byly v Čechách ignorovány, a tak i mimo zemí zapomenuty. Zamýšlejí opět spojit český design a výrobu s kvalitou. Ale to neznamená, že by lpěli na minulosti. Jejich snaha oslovovat domácí výrobce znamená, že dokáží využít ojedinělé místní technologie. Takovou velmi výraznou technikou, používanou pouze v České republice, je například studené lití skla. Je to spojení minulosti se současností, které činí řadu jejich prací tak zajímavými. Jan a Michal se vždy snaží stavět designérský problém na hlavu a vytvářet předměty zřetelně české, moderní a „technologické“.

Michael Horsham

Jednoho pochmurného listopadového odpoledne jsem zašel na Libeňský ostrov, abych se pozeptal po sidecaru, který jsem zde viděl ležet na předzahrádce zděného sochařského ateliéru v květnu letošního roku. V ateliéru mne uvítala příjemná atmosféra a parta mladých lidí. Jeden z nich mi dal jakýsi katalog malého rozměru. Já pohlédl na obálku a došlo mi, s kým mám tu čest – ti mladí lidé jsou spolupracovníci designérské dvojice OLGOJ CHORCHOJ, králů českého moderního průmyslového návrhu! Podruhé jsem ateliér navštívil již s úmyslem pořídít s pány Froňkem a Němečkem rozhovor.

Jak a kdy vznikla vaše designérská spolupráce?

MF: Už ve škole, na VŠUP. Já jsem byl tehdy ve druháku, to byl ještě poměrně dríl. Po revoluci jsme se s Honzou setkali na letním soustředění ve Vitra Design Museu. Byla to taková letní škola, každý rok se jí účastnil nějaký významný designér. Náš profesor Bořek Šípek dostal tehdy nabídku poslat tam svoje studenty zadarmo. My jsme tam byli s Denisem Santachiarou z Milána. Tam vznikla naše spolupráce.

Kdy uzrálo v každém z vás rozhodnutí stát se designérem?

JN: Michal, ten s tím počítal vždycky. Na svou profesí se připravoval vlastně odmalička. Chodil do lidové školy umění, na soukromé hodiny k výtvarníkům, potom na střední umělecko-průmyslovou školu a na VŠUP. U mne byla ta cesta trochu složitější. Můj otec je sochař, máma je výtvarnice, takže jsem v tom prostředí vyrůstal a nechtěl jsem to dělat, chtěl jsem studovat medicínu. Ale protože jsem se na gymnáziu špatně učil, šel jsem „na řemeslo“, vyučit se uměleckým pasířem. Ale postupem času mě začala rozčítovat představa, že bych měl pracovat v nějaké dílně pod něčím dohledem. Chtěl jsem pracovat samostatně a jediné východisko viděl ve studiu VŠUP. Na VŠUP se vše změnilo s listopadovou revolucí. Za socialismu říct, že jsi průmyslový výtvarník, bylo pomalu jako říct, že jsi kominík. Po revoluci to začalo být úplně něco jiného. Zjistili jsme, že existují výstavy, že designér může být i slavný, zkrátka otevřely se nám nové obzory a našli jsme na té práci mnoho pozitivního.

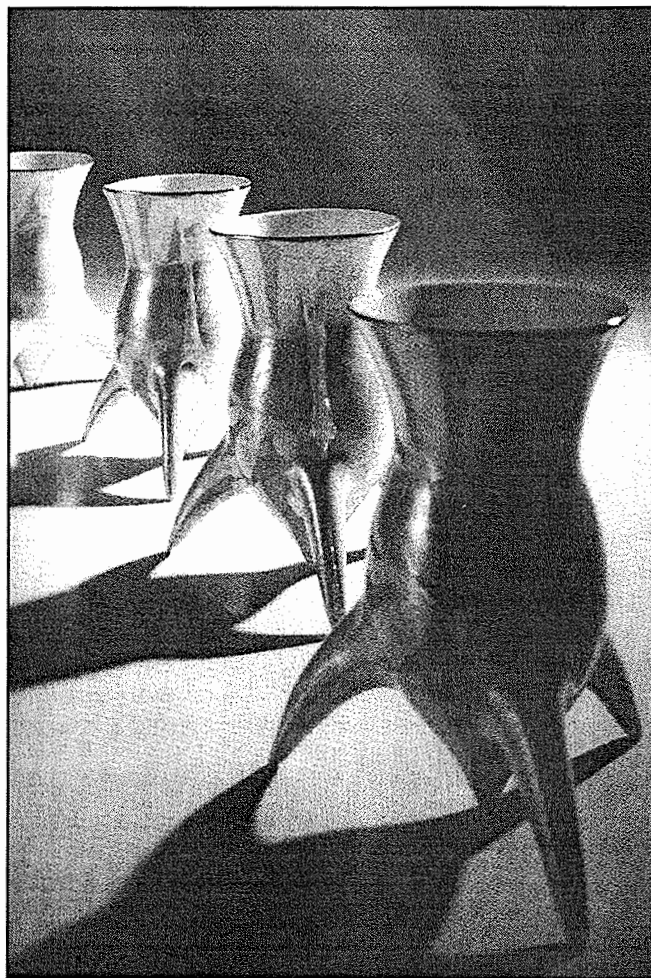
MF: Ono je trochu riskantní rozhodnout se příliš brzy pro svoje povolání, specializovat se a pak zjistit, že je pozdě. Ale mně se to podařilo. Chodil jsem na „Hollarku“, tam se hlavně modeluje a kreslí, třeba matematicce se tam nepřikládá příliš velký význam. Matikářku jsme akorát každou hodinu rozplakali, protože jsme se smáli... Každopádně tě to určitým způsobem nasměruje. Já měl tu výhodu, že jsem byl o tři roky starší než ostatní, takže když jsem asi ve dvaadvaceti „Hollarku“ končil, už jsem dělal svoje první návrhy. Lampy, přezky k páskům atd. Pak se mi poštěstilo potkat jednoho kluka z Řecka, který tu studoval. Ten mi ukázal, že design není jen o tom dobře zpracovat zadání, ale i o tom zpracovat věci tak nějak bez ohledu na ty před tebou.

Když jsem s nějakými návrhy přišel do školy, oni mě vyhodili s argumentem: „Jak to, že v místě, kde je vidlička nejnamáhanější, ty ji máš nejtenčí? To my chceme až po studentech třetího ročníku!“ Tehdy jsem pochopil, že na Umprumce budu mít peklo. Ale pak přišel listopad a všechno se změnilo k lepšímu.

Jak jste vlastně, pánové, přišli k tak pozoruhodnému názvu?

JN: Úplně jednoduše. To nevzniklo z filosofických úvah, ale z prostého zalíbení ve zvuku toho slova. Když jsme již s Michalem pracovali, on narazil kdesi v Reflexu na to slovo a přišel s nápadem, že bychom se mohli takhle pojmenovat. Tato spíše recese se však později ukázala jako dobrý tah. To jméno je tak stupidní, že si ho každý poprvé či podruhé zapamatuje a těžko ho zapomíná.

MF: (smích) Lidi to neumějí vyslovit, ale kupodivu si to pamatují. Několikrát se nám stalo, že editor, který o nás chtěl psát, se dost podivil, když jsme se mu představili. Ale jméno každopádně není to hlavní.

Jaké byly první reakce na vaše společné výtvořiny, ovlivnily vás tyto reakce nějak?

JN: Reakce byly samozřejmě smíšené, ale nijak zvlášť nás myslím neovlivnily.

Je podle vás těžké pojit některé stylové formy minulosti s potřebami dneška?

MF: Teď ti tak úplně nerozumím.

Zajímá mě, jestli nějakým způsobem těžíte z věcí jako je tenhle skútr?

MF: Inspirativní je to rozhodně. Třeba v tom, že je to pečlivě propracované. Že jsou použity velmi moderní technické prvky. Například první prototypy tohoto skútru měly namísto klasického výfuku výfuk vestavěný v rámu. Umístit výfuk do konstrukce rámu je pochopitelně hloupost, ale z hlediska tehdejšího způsobu uvažování je to zajímavé. Každá výjimečná věc, ať je ošklivá, nebo hezká, za čas zaujme a inspiruje.

Setkáváte-li se při společné práci s výraznějšími střety, jak tyto střety řešíte?

JN: Poperem se a kdo je silnější, ten vyhraje... Ne, teď vážně. Samozřejmě se s takovými střety setkáváme. Ani by nebylo normální, aby měli dva lidé stejné názory. Ale design není jen o počitech, je v mnohém také o logice řešení. Všechny věci vznikají z dialogu, při němž musí každá strana logicky argumentovat. Pokud má jedna strana silnější argumenty, ta druhá se jim dobrovolně podvolí. Proto nad každým problémem přemýšlíme a vzájemně se přesvědčujeme.

Je složité shánět firmy ochotné vaše návrhy realizovat?

JN: Dnes už to není tak složité. Přece jen jsme se již dostali do pozice, kdy pro firmu spolupráce s námi může být i výhodná. Dnes jsou firmy daleko vstřícnější. Avšak technologie výroby by měla být dostupná. A realizovatelná.

Pocítujete někdy vedle společné práce i touhu „přetrumfnout“ jeden druhého?

JN: Podvědomě možná ano. Ale jak už jsem uvedl, design je na rozdíl od malířství či sochařství hodně o racionálnu, takže nějaká rivalita není dost dobře možná.

MF: Mám často touhu přetrumfnout některé své bývalé spolužáky, lidi které znám. Třeba Báru Škorpilovou, ta tu s náma dříve pracovala. Pak se osamostatnila, dělá vlastní docela dobré šperky, interiéry. S ní nebo s jiným designérem pochopitelně mám touhu závodit, být lepší. Ale tady v ateliéru ne. Tady se navzájem známe.

Děkuji za rozhovor.

Otázky připravil Matěj Kotalík

Na cesty!
Kdo chce pohodlně cestovat dráhou, opatř sobě 140-3
„křiklouna“,
malý kapesní nástroj, který stisknut srdcervoucím hlasem ve všech toninách volá: **Máaaaaá . . .** a nikdo vedle Tebe sedět nevydrží. 1 křikloun 75 kr. Poštou franko proti záslání 85 kr. předem.
C. k. dvorní obchodní dům se zbožím ozdobným
„U města Paříže“
v Praze,
Celetná ulice čis. 15.

R E P A R Á T

a n e b t r n i t á c e s t a k e v z d ě l á n í

„A do hajzlu!“

Tak takto zněla moje první reakce na to, že si 28. srpna napíšu reparát z latiny.

Sedl jsem si na lavičku pod školou, vykouřil 4 cigarety a pomalu (zdůrazňuji velmi pomalu) se vydal k domovu.

Večer se sešli stařeštinové rodu Hirschů a probírali, co se mnou jenom bude. Všechny jsem je ujistil, že nějaký reparát mě přeci nerozhází. A že mě stejně nevyhoděj, protože za mě maj prachy.

Samozřejmě že jsem ničemu z toho nevěřil a moje ustrašené Já ke mně nervózně promlouvalo: „Ty hlupáku, snad si nemyslíš, že tě budou nějak litovat. Máš prostě prázdniny v prdeli, protože jestli se učit nebuděš, tak tě z tyhle školy vykopou.“

Druhé den ve škole na mě většina mých spolužáků koulela smutnými očima a říkala, jaká je ten můj reparát hrůza a že je to vážně smůla.

Většinou jsem měl chuť zařvat: „Kurva, tyhle kecy jsou mi teď úplně na hovno. Tak mě prosím nechte na pokoji a vyserte se na nějaký utěšování!“

Vzápětí mi bylo ve skrytu duše trapno, neboť jsem si uvědomil, že nic jiného dělat nemohli, a byl jsem vlastně rád, že jim to není úplně jedno.

Napůjčoval jsem si od Elišky všechny materiály na latinu a první týden prázdnin si svědomitě udělal zcela nové, krásné, ba přímo vynikající zápisky. Toto nadšení ze mě však velmi rychle vyprchalo a moje buřičské Já, které se o prázdninách chtělo ba-

vit, mi našeptávalo: „Cyrile, vykašli se na to. Přece si nenecháš zkurvit celý prázdniny kvůli latině. Posledních 14 dní ti bude na učení úplně stačit!“

A taky že jo!

Stejně mě však při jakékoliv zábavné činnosti začalo právě v ten nejpříjemnější okamžik hryzat svědomí, že bych se měl učit, učit, učit.

Bylo neodbytné a párkrát se mu opravdu podařilo mě donutit sáhnout po latině a chvíli se skrz ni dívat.

Avšak 14 dní před začátkem školy mi skončily letní radovánky a začala doba temna.

Místo bujarého skotačení s přáteli v městských parcích jsem v nich seděl sám, jen s krabičkou cigaret, a snažil se navázat hlubší vztah s deklinacemi, konjugacemi a se skloňováním přídavných jmen.

Šlo to pomalu, jako na počátku každého jiného vztahu, ale s každým uběhnutým dnem latinská gramatika pookřávala a stávala se čím dál tím smyslnější a přitažlivější.

A nastal den D. Už od rána jsem ze sebe seřádal nervozitu.

Při cestě do školy jsem měl pocit, že jsem vše zapomněl.

Avšak namísto v tuto chvíli již zcela zbytečného hysterického listování gramatikou jsem sám sebe přemlouval, že reparát udělat musím, a vzpomínal na čtyři krásná léta na PORGu. Ve škole jsem s jistou dávkou úlevy potkával i jiné studenty. Všichni nervózně listovali sešity a na můj pozdrav odpovídali vytržštěnými očima a chrchlavým sípáním vzdáleně připomínajícím smích. Přesně v 10 hodin jsem s pí prof. Podanou vstoupil do třídy, kde jsem se posadil a dostal celostránkovou písemnou práci, na kterou jsem měl 25 minut. Začal jsem horečnatě pracovat a skrípání mých mozkových závitů jistě rušilo „reparátníky“ ve vedlejších třídách. Samozřejmě že jsem nestihl vše, a tak jsem se pořádně vylekal, když do třídy vpadlo komando ve složení Roleček, Podaná, Kubíček. Všichni tři se usadili a já jsem jim svým třaslavým hlasem začal číst cvičení za cvičením. Při každé mé špatně zodpo-

věžené otázce si pan profesor Kubíček dal hlavu do dlaní, až mi ho bylo líto skoro víc než mě. Po třičtvrtě hodině jsem však už byl skoro přesvědčen, že reparát udělat musím. Paní profesorka s panem profesorem si totiž očividně všimli, že následky mého vztahu s gramatikou jsou trvalé. Nakonec si mě sice oba „vychutnali“ na smyslně nesmyslném hexametu, ale když v polovině mého trápení s překladem vpadl do třídy pan ředitel Klaus s tím, že pí prof. Podaná má mazat k dalšímu reparátu, měl jsem vyhráno. Svatá trojka se radila asi 3 minuty. Pak mi paní profesorka potřásla pravicí, pogratalovala mi ke složení opravné zkoušky za tři a já se rozletěl do světa plně si užít zbylé tři dny prázdnin.

Cyril Hirsch

PORG v historických pramenech

aneb Historie a fabulace pro příznivce PORGu

Již drahně let se školní představitelé právem chlubí skutečností, že naše gymnázium je nejstarším ústavem svého druhu fungujícím na půdě České republiky od pádu komunismu. To je jistě pravda. Ale neexistovaly již před čtyřicetiletou vládou KSČ paralely k našemu gymnáziu? A proč jen před rokem 1948? Nevyplatilo by se blíže prostudovat prastaré prameny lidské moudrosti a vyvodit z nich závěry? Zkusme to.

E. H.

GAIUS IULIUS CAESAR Commentarii de bello Gallico

Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam, qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur... S těmito slovy i s jejich překladem se každý z našich studentů důkladně seznámí (seznámil) v kvartě a kvintě, proto netřeba překládat nebo dodávat, že zde se o PORGu nepíše zhora nic. Je třeba se zanořit hlouběji do originálních svitků GIC s datací 52 př. Kr. ...

A ejhle! Již v knize první, věnované především válce s Helvecii, se v dvacáté deváté kapitole píše v souvislosti s výčtem poražených kmenů a jejich ztrát: *...postea iussu Caesaris census eorum, qui domum redierunt, habebitur, hoc censu habito repertus est numerus milium centum et decem; Helvetiorum CCLXIII, Tulingorum XXXVI, Latobrigum XIV, Rauracorum XXIII, ex qui pohorgi II, Boiorum XXXII...* zde stojí za zmínku kmen Rauraců sídlící původně okolo dnešního Bádenského jezera. Z celkového počtu je přímo vyřazena část kmene – pohorgové. Jejich malý počet vylučuje možnost, že by byli členy jakéhosi klientního kmene Rauraců. Spíše byli, vzhledem k počtu pouhých dvou tisíc, členy jakési významné rodiny. V další části věnované válce s Ariovistem se o nich Caesar nezmiňuje, nejsou dokonce ani zapsáni v seznamu kmenů posilajících Vercingetorigovi vojenskou pomoc. Z dějin mizí tak náhle, jako se v nich ukázali.

Asi nejzajímavější se pro badatele jeví kniha druhá, věnovaná válce s kmeny Belgů. Jsou zde jmenováni kolaboranti s Římany Rémové, bojovní Bellovakové, mocní Suessiónové, barbarští Nerviové, Atrebáté, Ambíanové, Morinové, Menapiové, Caletové, Porgové, Veliokassové a Viromanduové a germánské kmeny Atuataků, Condrúsů, Eburónů, Caerósu a Paemánů. Zatímco několik prvních kmenů tvořilo mocná kmenová společenství, ostatní vysílali do boje s Caesarem pouze několik tisíc mužů. Pro nás jsou významní Porgové. Božský Iulius našťáště zanechal dost informací, abychom si o nich mohli udělat obrázek. Zatímco velké kmeny pro sebe okupovaly nejurodnější území tehdejší Belgie a germánské kmeny, z nichž nejvýznamnější počtem i bohatstvím

byli Atuatakové – potomci Teutonů a Cimbrů –, se uchytily především na březích Rýna, pak Caletové, Porgové, Veliokassové a Viromanduové patří mezi ony kmeny, jež C. jmenuje v desáté kapitole knihy čtvrté, věnované jinak řečám Mose (Máse) a Rhenu (Rýnu). Výše jmenované čtyři kmeny neznámého původu patří k divokým barbarským kmenům obývajícím ostrovy delty Rýna a živícím se převážně rybami a ptačími vejci.

Jak můžeme vyčíst z řádek Caesarovy kroniky, byla branná moc většiny kmenů bojujících proti jeho legiím vybita. Přežila pouze část Atuataků a Porgů. Oběma kmenům imperátor povolil za slib neútočení a poddání se moci Říma návrat do jejich sídlišť.

Polovina páté a šesté kapitoly je věnována povstání Belgů, zničení patnácti kohort legátů Quinta Tituria Sabina a Lucia Auruncula Cotty na území Eburónů a vítězné trestné tažení Caesarovo proti těmto kmenům. Zatímco většina kmenů byla podrobena a vybita nebo prodána do otroctví, Porgové se: *...cum omnibus copiis, familiis pecoreque suo flumen Rhenum transierunt in numero parvissimo, sed bellicosissimo et per fines Bructeorum, Sugambrorum, Usipetum, circum agrum Cheruscorum ad septemtrionem continuabant iter.* Tedy: *...se všemi svými věcmi, rodinami a dobytčím vydali v počtu přemalém, leč bojeschopném přes Rýn mezi územím Bructerů, Sugamburů a Usipitů a okolo Cherského území dále na sever.* Více se Caesar ve svých knihách nezmiňuje o ničem, co by mělo jméno aspoň vzdáleně podobné názvu našeho gymnázia. Snad jen setník Porgius zrádně přeběhnul před bitvou u Dyrhacchia do Pompeiova tábora...

Tak se tedy můžeme rozloučit s Caesarem i s kmenem Porgů, kteří mizí na temném severu, daleko od oblasti zájmu antických autorů. Lze snad najít pokračování jejich epopoje vinoucí se dozajista jako červená nit dějinami mnohých národů? Uvidíme v příštím PORGazeenu.

Eduard Hulicius

Poděkování patří pí prof. Podané za pomoc s některými překlady. Pokračování: Nordické ságy a PORG

NEW YORK CITY

NEW YORK CITY

O prázdninách se mi splnil sen. Navštívila jsem město měst – New York. Nemůžu přesně říct, proč byl New York pro mě město snů, ale vím, že touha podívat se tam trvala již několik let. A tento rok se konečně naskytlá víc než ideální příležitost: dostali jsme (my = celá rodinka) na měsíc k dispozici byt na Manhattanu. Který blázen by takové příležitosti nevyužil? Berte následující řádky jako výběr několika pohlednic z tisíců těch, na které si často vzpomenu.

BIG

Amerika je velká. Spojené státy jsou veliké. New York je veliký. Manhattan je veliký. Domy na Manhattanu jsou veliké. Central park je veliký. Ulice jsou veliké.auta jsou veliká. Výběr televizních kanálů je veliký. Lednička je veliká. A pro nás to byl veliký zážitek.

MANHATTAN

Když řeknu New York, myslím tím ostrov Manhattan (kde ještě leží Harlem), protože jinde jsem ani nebyla. Brooklyn, Queens, Bronx, Staten Island atd. jsou asi také zajímavé čtvrti, ale jsou to čtvrti okrajové a dostat se tam metrem trvá třeba i víc než hodinu. A proč jezdit tak daleko, když na Manhattanu člověk najde vše? Vyznat se na Manhattanu je jednoduché. Ulice jdoucí příčně (street) jsou číslovány od jihu k severu. Poslední má číslo 221. Před 1st street je ještě několik ulic, které mají normální jména, tam je orientace trochu ztížena. Podélné ulice (avenue) jsou číslovány od východu k západu a je jich 12. Středem celého Manhattanu prochází známá Broadway. Měří asi šestnáct kilometrů. Harlem začíná kolem 118. ulice a tam už je nebezpečno.

(A)KLIMATIZACE

Hned při prvním kroku z letadla mě omráčilo nesnesitelné dusno. Byla jsem připravená na cokoli, ale tohle mě tedy dostalo. Brzy jsem usoudila, že brát s sebou všechny své páry ponožek, většinu mikin a svetrů (oceánský vítr je přeci velmi studený), dlouhé kalhoty a zavřené boty bylo trochu neuvážené. Byli jsme poučeni, že klimatizaci máme zapínat na večer a v noci ji vypnout, protože je prý „trochu hlučná“. Trochu hlučná?? To, co ze sebe neustále vydávala, by se dalo přirovnat k trochu tiššímu vysavači. Několik prvních večerů jsme v ní hledali chybu,

která by takový hluk způsobovala. Žádnou jsme nenašli, a tak jsme se s tím museli sžít. Vedro nás provázelo celým pobytem. Když jsem si jednou myslela, že se už určité každou chvílí rozteču nebo zaživa uvařím, a v obličejí jsem měla asi dost mučednický výraz, potkali jsme zrovna skupinku židů v košilích, vestách, dlouhých kabátech a v kloboucích, směřující se na celé kolo. Šly na mě mráčky.

MEZI OBRY

Myslela jsem si, že budu zažívat dost stísněný pocit, když budu stát mezi patami kilometrových mrakodrapů, kam ani sluníčko neposvítí, a jen občas se mi podaří zahlédnout kus oblohy. Představa je to děsivá, ale New York ji nenaplnuje. Je to dočista naopak. Ulice jsou prostorné a světlé, míjíte-li zrovna patu mrakodrapu, většinou si toho ani nevšimnete. Legrační pohled je na malé dvoupatrové domky z 18. století, utopené mezi ocelovými velikány, to v New Yorku není žádnou výjimkou. Na Manhattanu nestojí jen mrakodrapy, ale jsou tam rozsáhlé „nízké“ čtvrti s nanejvýš třemi patry (bohémské SOHO a Greenwich village, rušné Little Italy a Chinatown).

V okolí Wall street se to hemží úředníčky s kravatami a před hlavní burzou je chodník narvaný kuřáky. Je tam rušno. Naopak po SOHO chodí lidí relativně málo a pomalu. Je to vyhlášená čtvrť umělců, ti se tam potloukají po ulicích a prodávají svá díla. Já jsem taky jednomu mladému umělci neodolala a koupila jsem si malý obrázek za dolar. Umělec se jmenoval Heath a dílko má název Big

head, třeba bude jednou slavný. Vyhlášené jsou blešáky (doslova Flea markets) v Greenwich village. Dá se tam koupit absolutně vše, od drátku z holicího strojeku po nábytek.

ZELENÁ ČTVRŤ

Další doménou Manhattanu je Central park, který je dlouhý asi tři kilometry. Začíná na 59th street. Má mnoho tváří. Chvilí jdete po vydlážděné cestičce kolem velkých ploch zeleného anglického trávníku. Pak minete několik softballových hřišť. A najednou se ocitnete v zarostlém lese s bludištěm pěšinek. Když se z té džungle konečně dostanete, narazíte na velké jezero, po kterém pluje gondola, a z úst gondoliéra se linou italské písně (O, sole mio...). A samozřejmě nesmí chybět sportovci, kterých je nekonečné množství a vyskytují se všude po parku. Ulice vedoucí podél parku se jmenuje Musejí mile. Stojí tam opravdu nespočet muzeí a galerií. A v ulici z druhé strany parku stojí dům, před kterým byl zastřelen John Lennon. Čekala jsem, že tam bude nějaký pomník se svíčkami a s kytkami. Nikde nic. Když jsem se zptala vrátného toho domu, kde byl zastřelen, jen mlčky ukázal na místo, kde jsem stála. Pomníkem mu slouží místo v Central parku, které se nazývá Strawberry fields, kde je na zemi mozaika s nápisem „Imagine“ a kolem jsou lavičky. Je to moc příjemný koutek.

DOPRAVA

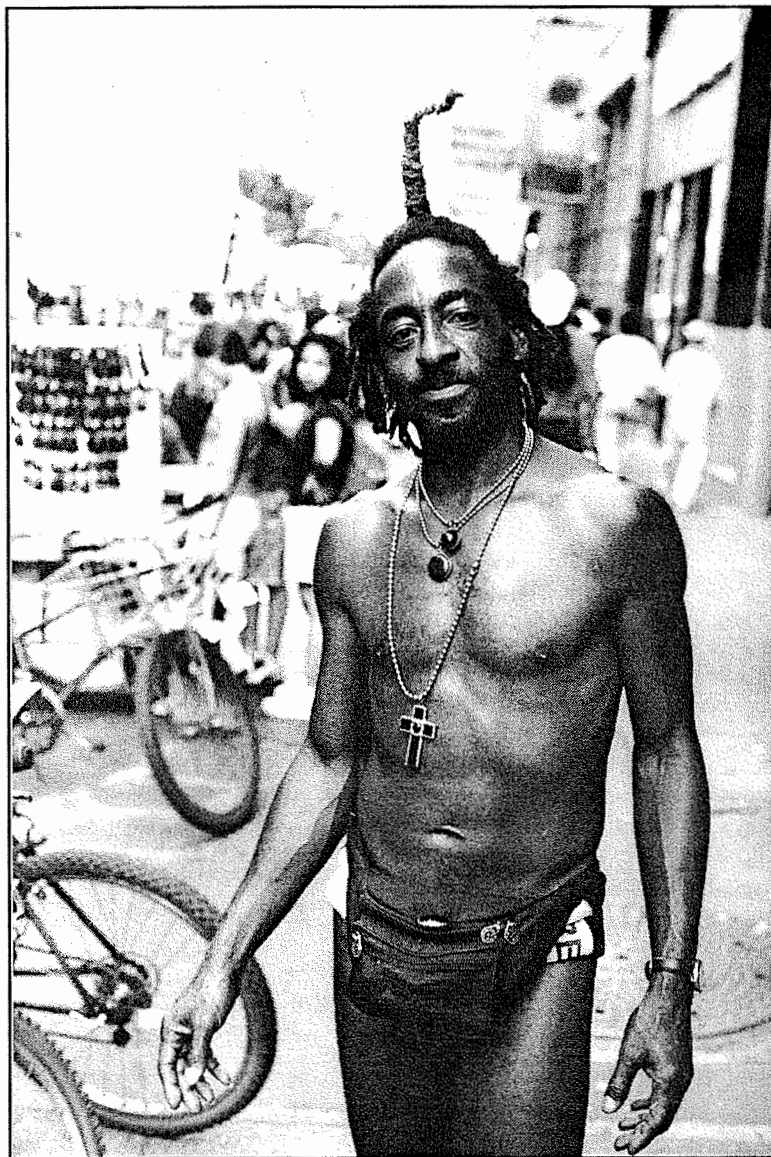
Plánek newyorského metra jsem viděla již dříve. Při každém pohledu na něj

mi vstávaly vlasy hrůzou. Představa, že budu muset přesednout z jedné trasy na druhou na přestupu, kde se kříží dalších deset linek, mě děsila. Teprve na místě jsem zjistila, že k pohodlnému cestování po Manhattanu stačí jen jedna linka. A mimo to, všude jsou vyvěšeny plánky a ukazatele. Jedna z mála nepříjemných vlastností cestování metrem bylo hrozné vedro na nástupištích. To jsem nikdy nepochopila, protože jinak mají klimatizaci všude. Všude, tedy i ve vagónech. A tak jsme zažívali vždycky malé šoky, když jsme z horkého nástupiště vlezli do studeného vagónu. Největší zábava v metru bylo pro nás pozorování lidí. Málokdy se stalo, že by na protější straně vagónu sedělo pět lidí a tři z nich byli stejné rasy. Tam si teprve člověk uvědomí, jak je New York kosmopolitní. A jaká na světě existuje rozmanitost barev, tvarů a velikostí. Myslím, že mě nejvíce překvapil albínský černoch. Nejčastější činností newyorčanů v metru a všude jinde je spánek. Spí všichni a spí hlubokým spánkem. Při tom vedru jsem se vůbec nedivila. Metro je také jedno z center bezdomovců a žebráků. Vydělávat se snaží všemožnými způsoby. Jedni prodávají různé cetky, co někde našli nebo ukradli, druzí (většinou černoši) prodávají svůj talent: zpívají, bubnují, tancují. Připadala jsem si jako ve filmu, když jsem čekala na metro a opodál seděl černý strýček Sam s kytarou a zpíval to své smutné monotónní blues.

TURISMUS

Přestože jsme se snažili chovat se nenápadně a ostríleně, každý lapač turistů nás hned prokoukl a začal lákat na nejručnější nabídky pro zpestření zájezdu. A proč jich nevyužít? Ceny nebyly většinou moc vysoké a atrakce slibovaly velké zážitky. A tak jsme se ocitli na vyhlídkové lodi plující kolem Manhattanu. Konečně jsme si mohli pořádně vyblejsknout tu známou siluetu mrakodrapů a pokochat se jí ze všech stran. Taky jsme objeli Sochu svobody, přičemž jsme usoudili, že lézt na ní by byla už jen zbytečná námaha. Další atrakcí byla dvou denní jízda (s přestávkami, samozřejmě) na patrovém autobusu bez střechy. To bylo velmi zábavné, stačilo sedět a ze shora pozorovat ten blázinec. Safari. Sedět jsme museli, protože hrozilo riziko sejmutí dost nízkou visícím semaforem. Jednou nás zavezli večer na břeh Brooklynu, odkud je výhled na Manhattan. Byla už tma a my měli před sebou věrnou kopii reklamy na cigarety Phillip Morris. Také jsme vylezli na nejvyšší a druhý nejvyšší mrakodrap. Ten první je World Trade Center neboli Twins (to proto, že to jsou dvě stejné věže, přístupná je ale jen jedna). Dá se vy-

jet až na střechu (110. patro). V době naší návštěvy bylo právě trochu mlhavo, takže jsme neviděli vše, co bychom eventuálně vidět mohli. Nedoporučuji pro sebevrahy, protože by to tam pro ně byla ztráta času, tam se prostě skákat nedá. Druhý nejvyšší mrakodrap je Empire State Building. Turisty pustí asi do 90. patra. Kapitán na lodi nám říkal dobrou historku. Prý se jednou chtěla nějaká paní skokem z Empiru zabít. Dlouho tam stála a pak skočila, jenže v tu chvíli se zrovna zvedl takový porýv větru, že jí ta síla zase hodila zpět. Zajímalo by mě, jestli si tím ty sebevražedné sklonky vyléčila.

HARLEM GOSPEL

Gospel znamená zpívaná evangelia. Dělá se to tak v černošských kostelech. Až tam už došel turismus. A my jsme si to nechтели nechat ujít. Kostel byla bývalá budova kina a s kostely, jaké známe z Evropy, měl pramálo společného. Když jsme tam přijeli, mše už probíhala, trvá celý den. Na pódiu sedělo několik černočů a černošek různého stáří a bylo po-

znat, že na sobě mají svůj nejhezčí oblek. Nás turisty pustili na balkon a přísně hlídali, jestli se chováme s patřičnou úctou. U mikrofonu se střídali ti lidé na pódiu, každý měl svůj projev, své kázání. Při kázání lidé pokyvovali hlavou, nahlas projevovali svůj souhlas, smáli se a plakali. Pak přišla vždy na řadu píseň. Lidé tancovali, dupali, tleskali. Ve chvíli, kdy se k mikrofonu dokulhal starý, již zjevně slepý stařeček a začal svým sametovým hlasem zpívat o milujícím Bohu, málokdo to vydržel a nerozplakal se. Součástí zájezdu byla ještě procházka Harlemem, tedy jeho mírnější částí. Ulice byly skoro liduprázdné (neděle dopoledne), sem tam se někde povalovala skupinka černočů. Nebylo tam o moc víc špinavo než v jiných chudinských čtvrtích a vandalismus tam nijak výrazně nebil do očí. Nebyt těch černočů, nepoznala bych, že jsem v pověstném Harlemu.

CHINATOWN

Do Chinatown jsme zavítali dost brzo, hnal nás hlavně hlad, protože nám spousta lidí říkala, že v Chinatown se člověk vel-

mi levně nají. Stačilo jít dvě ulice na východ od Broadwaye a člověk se dočista octnul v Číně. Čínské obchody, čínské nápisy, čínské domy a Číňané (určitě tam byli i Japonci, Korejci nebo Mongolové, ale my jsme je neuměli od sebe rozlišovat). Dokonce i McDonald's byl napsaný písmem typu rozsypaného čaje. Tato čtvrt se dost vyjímalá nečistotou, hlukem a hlavně dosti nechutným smradem, který se linul ulicemi. Hlavně z těchto příčin jsem jednou přestala mít hlad. Při představě, že zalezeme do nějaké smradlavé jídelny a jídlo budeme jíst ušmudlanými příbory (nebo ožuzlanými tyčkami) ze špatně umytých talířů, se mi zvedal žaludek. Mé prosby jít si radši koupit hot dog byly umlčeny větou: „Když jsi v cizí zemi, musíš ochutnat i jejich jídlo.“ Restaurace, kterou jsme si nakonec zvolili, nebyla ani špinavá, ani smradlavá. Jídlo bylo dobré a byl ho přebytek. Čistotu nádobí jsem radši nekontrolovala. Musela jsem přiznat, že to zas tak zlý zážitek nebyl. Do čínské čtvrti jsme na oběd zavítali ještě mnohokrát. Častěji jsme se ale stravovali na ulicích. Neznám nic lepšího, než si dát na hladový žaludek na 5th avenue (nebo kdekoli jinde) hot dog s kečupem a s hořčicí a k tomu vychlazenou vodu. Jeden hot dog většinou nestačil, dávali jsme si minimálně dva. Ládat se a pozorovat lidi.

HOMELESS

Jsou všude. Dokáží ležet a spát kdekoli. Je zarážející, že většina z nich jsou

černoši. Část z nich se živí sbíráním plechovek, plastů a papírů z košů a chodníků a jejich odvážením do sběren. Část z nich žebra. Když jsme poprvé míjeli černocho ležícího mezi auty napůl na chodníku, napůl na ulici, napůl svlečeného a možná mrtvého, dost mě to vzalo. Postupem času jsem si zvykla a moc o tom už nepřemýšlela. Byli tu, jsou tu a budou tu.

ČECHY JSOU U ANGLIE

Do nějakého velkého kontaktu s tamějšími „domorodci“ jsem nepřišla, pomínuli ty běžné fráze v obchodech. Ovšem i ty skýtaly nemalé problémy: „Hi, how are you?“ optala se mě prodavačka a teď nastalo dilema, zda jí říct, že dobře, nebo se jí na oplátku také zeptat, anebo otázku ignorovat. Různě jsem to střídala. Párkrát jsem si ale stačila popovídat nejen o tom, jak se mi vede. Většinou, když uslyšeli můj exotický přízvuk, hned se ptali, odkud jsem. „Czech republic?“ opakovali po mně a měli trochu zmatený pohled. „Europe,“ napověděla jsem. „Oh, England!“ rozjasnila se jim tvář. Kapitulovala jsem a přitakala, že Čechy vlastně leží hned vedle Anglie. Lepší než aby si mysleli, že jsme Rusko.

XXL

Zapomeňte na Pobřežní hlídku a na míry 90–60–90. Pravda je někde jinde. Myslím, že jsem v životě neviděla tolik obudně tlustých lidí. Samozřejmě že

tam jsou i normálně štíhlí lidé, nebo až na kost vychrtlí, ale těch je o poznání méně. Vysvětlení, které jsme dostali, znělo docela logicky: většina těch obézních lidí pochází z chudší společnosti, kupují levně, ale nezdravé potraviny (zelenina a ovoce jsou v Americe poměrně drahé), sedí pořád jen před televizí a nijak nesportují. Také k té obéznosti dědí geny po předcích. Přišlo mi, že většina z nich si z toho nic nedělá, klidně na sebe narve minisukni (zapomněla jsem zmínit, že většina těchto lidí jsou právě ženy), vezme si boty na podpatku a jde do ulic...

SVOBODA PROJEVU

...a nikdo jí za to neodsuzuje, nikdo se jí nesměje. Na rozdíl od Čech se tam lidé snaží upoutat na sebe pozornost, snaží se vypadat originálně. Jsou všemu otevření, jsou kreativní. Dost často zajdou až do extrémů. Po ulicích chodí typci jako vystřižení z filmu. Můžete tam klidně potkat Vincenta Vegu z Pulp Fiction, nebo Duda z Big Lebowski nebo Liloo z Pátého elementu.

New York mě zajímal, ale bála jsem se ho. Teď se už nebojím. Přijal mě vřele a poskytl mi příležitost koukat se na určité věci z jiného úhlu. Smyslím o něm jako o člověku, kterého jsem si zamilovala a který mi teď schází.

Hanka Třeštíková
foto **Tomáš II. Třeštík**

S F A N T A E L E N A R U M U N S K O

Zatímco velká část PORGu nic netušila, několik vyvolených ze sekundy, tercie a kvarty odjelo do Rumunska na festival tamních Čechů.

V 18³⁰ jsme odrazili od školy. Cesta nám trvala asi dvanáct hodin, přičemž v posledním úseku jsme poněkud nadskakovali. Oni totiž Rumuni nemají dálnice a to je i pro poměrně luxusní mikrobus dřina.

V malebné vesničce nás čekalo vřelé přivítání ředitelem zdejší školy. Ubytoval nás v bývalém ředitelském domku. Po krátkém odpočinku se šlo na obhlídku okolí. Vesnička je jako pohádková. Občas jsem si připadala jako ve skanzenu: babičky v šátcích, dědulové s koňskými povozy, děti s vědry, no zkrátka idylka.

Když jsme se dostatečně pokochali krásami vesnice, dopřáli jsme si odpolední klid. Někdo dospával v domečku nebo na louce a někdo šel na procházku. Mezi těmi neúnavnými procházkovými maniaký byli i Jakub G. a Adam B. Ti se vydali k Dunaji, aniž tušili rafinovanost zdejších pohraničnicků. Po chvíli je totiž zastavila ozbrojená hlídka a odvedla si je na velitelství. Jediné štěstí bylo, že jeden z pohraničnicků uměl trochu anglicky. Bůh ví, jak by to s nimi jinak dopadlo.

Večer jsme zkoušeli divadlo, se kterým jsme se měli předvést na zdejším festivalu. Potom nás rozdělili do ochotných rodin. Já, Tereza B. a Anička Marie jsme vyfasovaly moc příjemnou rodinu (měli snad nevyčerpatelné zásoby domácí kořalky), ale zdálo se, že i ostatní se tu zabydleli. Občas se na ulici daly zahlédnout sekundánky ženoucí krávy z pastvy. I přes všechno veselí jsme šly spát brzo.

V pátek ráno jsme měli sraz v 10⁰⁰. Leckomu se to může zdát dost pozdě, ale my jsme zaspaly. Naštěstí jsme měly něco na svou omluvu. Naši hostitelé nás poučili, že správný Rumun chodí vždy aspoň o půl hodiny později.

Další část dne byla věnována zkoušení divadla. Když jsme dospěli k názoru, že Krylovovy bajky se už snad ani dokonaleji hrát nedají, šli jsme na oběd. Po obědě jsme šli na malý Suchomelův výlet. Ve chvíli odpočinku jsme pozorovali nákladní loď plující po Dunaji. Po chvíli diskutování o tom, proč se nepotopí, došla pi prof. Podaná k názoru, že ji nadlehčuje sám Archimédes.

Do vesnice se začali slézat návštěvníci festivalu. Nakonec přijel i očekávaný Pithart. Pronesl řeč o česko-rumunských vztazích a slavnostně přestříhl pásku nově otevírané školy. Samotný festival vypadal tak, že se všichni nahrnuli do poměrně malého kulturní-

ho domu. Na jevišti se ukazovaly různě krojované skupiny, většinou tančící a zpívající. Dost z nás se dovnitř vůbec nedostalo. Seznámili jsme se s redaktorkou slovenského vysílání rumunského rádia. Ta nás pozvala na pořádnou žranici. S jejím synem jsme si já a Tereza B. pořádně popovídaly (asi do jedné hodiny). Sekce dospělých se raději uchýlila k alkoholu. Anna Marie si udělala asi tříhodinový výlet na pizzu s údajně hodnými Rumuny.

Jak jsem už psala, spát se šlo v jednu, takže jsme ráno dospěvaly. Jelikož byla neděle, naši hostitelé se vydali do kostela. Dali nám za úkol zamknout, jenže nám bohužel nedali klíč. Tak jsme

jejich domeček střežily před rabováním vlastními těly. Naštěstí se žádní nebezpeční lidé neobjevili a my se mohly odebrat na generálku. Ta se ale nekonala, protože festival už začal. Tak jsme hráli rovnou naostro. Bajky se podle ohlasů dost líbily. Asi hlavně proto, že to bylo odlišné od ostatních představení. Jediným problémem bylo, že jsme měli půl hodiny po tom odjíždět. Naši hostitelé si navíc vzali do hlavy, že nás nakrmí. Tak jsme zase přišly pozdě.

Cesta zpátky proběhla bez problémů. A jestli se nějaké vyskytly, tak o nich nevím, protože jsem kupodivu usnula.

Pavčina Brožová

McKEOWN'S BANANÁ OMELETTÁ

(In the metro)

Kontrolla: Dobry večer, pane. Máte jizdenku?
John: Dobree vesher. Too je krasnee vesher, ne-ni?
K: Má pravdu. Jizdenka prosím.
John: Ah! Pamatujee seeBananá Omelletá?!
K: Co? Jste blázen?
John: Ha ha, ano -rozumeem. Bananá omelette?
K: Panebože. Dvě stě koruna.
John: Bananá omelette?
K: D-vě s-tě koruna.
John: Ne jsem blazenky. Bananah homeletta.
K: Kurva! Zkurvysyn! Dement! Trouba! Blby cizinec!
D-VĚ S-TĚ, NEBO -
John: Mysleem jste velmi blaazenkee. Bananá omelettá.
(Hits John in face)

(In the Police station)

Policemann: Co je to?
K: jeste blby angličan. úplně bláznivý.
J: Dobree vesher. To je krasnee vecher.
P: Ano pane. Jméno?
J: Bánana omelletá?
K: Rozumíte? Bláznivý.
P: Jméno - a kde pracuje?
J: Ah! Rozumeem! Jsem oochitel v Porg.
P & K: Ha ha ha ha! Učitel ve „Porg“ ha ha ha.
P: Moment! Muj syn je studentka v Porgie!
J: Bánanáááaná cocolodá! Jo, pardon - bananáná omelletá!
(Policeman punches John in face)

(In t courtroom)

Judge: Co je to?
K & P: Mezinárodní mafian. Opravdu pane soudce.
Judge: Ne! Tento dement?
K & P & Porg students: Opravdu pane soudce!
John: Bananná omelettá?

(With the Firing Squad)

Officer: Máte poslední přání před poprava?
John: Moozoo dost Britskee velvyslavec?
Firing Squad (Taking aim): Bananá omelettá!

Konec

P
R
O
Č
J
S
E
M
P
R
O
L
E
G
A
L
I
Z
A
C
I

M
A
R
I
H
U
A
N
Y

V poslední době jsou v naší společnosti slyšet výkřiky požadující legalizaci marihuany. Ač jsem „notorický odmítač“, rozhodl jsem se, že si také trochu zakřičím. Vzhledem k rostoucímu počtu „konzumentů“ se diskusi na toto téma stejně do budoucna nevyhne. Tak tedy: lidská společnost se odjakživa snaží najít rovnováhu mezi svobodou jednotlivce a vlastní stabilitou. K omezení určitých osobních zájmů (svobod) samozřejmě docházet musí – sadistického vraha nenecháme *svobodně* vraždit, naruživého násilníka nenecháme *svobodně* znásilňovat. Je bezpochyby legitimní zamířit těm „svobodám“, které samy omezují přirozená práva jiných. K omezování osobních práv a svobod ale vždy docházelo ještě z jednoho důvodu – z odporu k *novému, odlišnému*. Myslím si, že tento jev (ač je hluboce zakořeněn v každém z nás) je třeba co nejvíce potlačovat, neboť je základem mnoha zel, např. rasismu. A tím se dostávám k problematice marihuany: její účinky na lidský organismus jsou, pravda, neoddiskutovatelné. Stejně neoddiskutovatelné jsou však i negativní účinky alkoholu a cigaret, kteréžto jsou již léta součástí naší společnosti a o jejichž zákazu by dnes mohl uvažovat pouze člověk duševně chorý. Rozdíly v účincích těchto drog a marihuany jsou sporné a často v některých kritériích vyznívají ve prospěch marihuany.

Často opakovaným argumentem odpůrců legalizace marihuany je údajná tendence jejich uživatelů přecházet na tvrdé drogy (které už pro společnost nebezpečí bezesporu představují). Tento jev však dosud nebyl žádnou seriózní prací prokázán, stejně jako tvrzení, že marihuana svými důsledky zvyšuje kriminalitu. A tudíž (a to, s ohledem na výše zmíněné, považují za klíčové) **veškerá rizika spojená s užíváním marihuany nese výhradně konzument, a jeho by tedy mělo být i právo rozhodnout o přijatelnosti těchto rizik. O nějakém omezování cizích svobod, či dokonce o destabilizaci společnosti jako celku nemůže být ani řeči.**

Posledním (a podle mne nejlegitimnějším) důvodem mluvícím pro zachování současného stavu věci se mi jeví možnost, že by na legalizaci marihuany doplatil daňový poplatník (například placením zvýšených nákladů na léčbu rakoviny plic). Ale zde se můžeme poučit z příkladu dnes všeobecně akceptované drogy – cigaret. Je tristní, že z finančního hlediska se kuřáci vlastně státu vyplatí – daně z prodeje cigaret, kuřáci v průměru dříve umírají, a je jim tedy vyplaceno méně peněz na důchodech. Víím že to zní cynicky, ale je to prostě fakt. Stejně principy by platily i pro marihuanu. Snad je tedy opravdu optimálním řešením holandský model, ve kterém jsou z legálního prodeje této drogy financovány sociální programy.

Snad nejpádnějším důvodem pro ale zůstává následující: **se svým tělem nechť si každý nakládá, jak se mu zlíbí!** Aby nedošlo k mýlce: v mém životě (snad) drogy (ať už společností akceptované, nebo neakceptované) nikdy nebudou hrát rozhodující úlohu. Mé ego však zatím nedosáhlo takových rozměrů, abych svoje vidění světa vnucoval těm, kteří se na vlastní riziko rozhodnou jinak. Jsem totiž přesvědčen, že svoji „cestu“ si každý musí zvolit sám. A to neplatí jen v otázce drog.

Jakub Seidl

NÁZORY NEJEN K NOVÉMU NÁVRHU MŠMT NA FINANCOVÁNÍ SOUKROMÝCH ŠKOL

Obecné, nicméně nutné úvahy

Kardinální otázky samozřejmě jsou:

- 1) existence soukromých škol – ano či ne;
- 2) když ano, s jakou finanční podporou státu (0–100 %).

ad 1) Odpověď by logicky měla znít „ano“ zejména proto, že neexistuje žádný rozumný důvod proč ne.

Jestliže je žádoucí, aby existovali soukromí pekaři, ševci, provozatelé telekomunikací, televizí, lékařů, pak není jediný důvod, aby neexistovaly též privátní školy.

ad 2) Tato otázka je složitější, ale platí základní úvaha: stát dává velkou část svých příjmů na vzdělání, nikoliv na „státní vzdělání“. (Letos cca 61,5 mld Kč – rozpočet kap. 333 + obecní rozpočty.) Stát tedy zamýšlí podpořit vzdělanost obyvatelstva šedesáti miliardami, ale nezamýšlí podporovat některé typy státních institucí, zaměstnanost žen středního věku s pedagogickým vzděláním nebo řešit bytovou situaci rodin s manuálně šikovnými nezdělanými muži (– potenciálními školníky).

Proto je důležité zjistit, jak která instituce přispívá ke vzdělanosti obyvatelstva bez ohledu na právní formu, majitele atd. této instituce.

Jestliže se například na soukromé základní škole naučí děti číst, psát, počítat, nezlobit atd. zhruba stejně dobře jako na škole státní, pak stát rozhodně neutrpěl žádnou újmu, pokud přispěl na jednoho žáka stejnou částkou, jakou by na něj přispěl na škole státní.

Úkolem státu by tedy mělo být vytvořit institucím, které přispívají ke vzdělanosti obyvatelstva stejně, zhruba stejné podmínky bez ohledu na to, o jaký typ školy se jedná.

Situace ve školství v ČR 1990–1998

Okolo roku 1992 (během působení náměstka Kouckého) vznikla na ministerstvu **finanční koncepce školství**, která se opírala o žáka jako základ. Školství začalo být financováno pomocí tzv. normativů.

Zjednodušeně řečeno: 1 žák = cca 20 000 Kč ročně a s tím musí škola vyžít. **Tento systém na rozdíl od financování zdravotnictví fungoval celkem dobře.** Celkový počet žáků je neměnný, takže systém normativů nepřinášel tlak na státní rozpočet. Navíc umožňoval rodičům volit si školu, jakou chtěli, a nutil systém k optimalizaci (zejména v místech s možností volby rodiče hlásili děti na lepší školy a horší zely prázdnou – spěly k uzavření).

Normativní systém financování se bohužel začal záhy drobit. Neúspěšné státní školy (školy s málo dětmi) se dostaly do finančních problémů, které byly často řešeny mimořádnými dotacemi („přece nezavřeme jedinou průmyslovku na okrese“ apod.). Zároveň soukromé školy začaly dostávat pouze 50–90 % normativu. Systém financování se definitivně vymkl jakékoli kontrole ve školním roce 1997/98, kdy byl **normativní způsob financování vlastně v tichosti zrušen**. Na oko byl sice zachován, ale normativ se stal jakýmsi podivným číslem bez souvislosti s penězi reálně pumpovanými do rozpočtu, bez souvislosti s počty studentů v republice apod. To je nejlépe vidět na skutečnosti, že ačkoli výdaje na školství v letech 1997–98 rostly, normativy klesaly (třeba u gymnázií o 12 %). Původně bylo typů normativů jen několik (ZŠ, SŠ apod.), nyní už jich je přes padesát. V současnosti již tvoří normativy pouze kolem 70 % peněz reálně dávaných do školství. Výsledkem je nepřehledná, netransparentní situace. Například se může teoreticky stát, že příští rok bude normativ 2,50 Kč. Systém je zkrátka zrušen, ačkoli o tom nikdo nereferuje. To dává velké šance byrokratickému přehazování peněz jak úředníkům ministerstva, tak zejména školským úřadům, které přidělují dotace jednotlivým školám.

Situace soukromých škol 1990–1998

1. 9. 1990 vznikla první soukromá škola (naše První obnovené reálné gymnázium v Libni).

Podmínky přidělování dotací soukromým školám byly zhruba rovnocenné s podmínkami státních škol, což zapříčinilo, že si řada soukromých škol, které kromě normativů měly příjmy ze školného, žila velice dobře. V důsledku špatné funkce orgánů, jako jsou Česká školní inspekce, Školský úřad apod., si žily dobře i soukromé školy, které poskytovaly vzdělání špatné či jiné než by stát hodlal podporovat. Pochopitelně (právě vzhledem k nečinnosti ČŠI a SÚ) nebylo nikdy empiricky zjištěno, jaké procento těch „špatných“ je, zejména při použití stejných kritérií jako u škol státních.

Finanční podmínky pro soukromé školy se začaly v letech 1995–98 rychle zhoršovat. Soukromé školy dostávají dnes zhruba 50–90% normativů, což (díky klesajícímu vlivu normativu) znamená cca **35–60% toho, co dostávají školy státní**. Díky tomu je situace taková, že i po vybrání školného většina soukromých škol disponuje zhruba stejnými prostředky jako škola státní a řada dokonce menšími (bez jasné korelace s kvalitou poskytovaného vzdělání).

Zájem rodičů poměrně drsně provedl optimalizaci soukromých škol, neboť díky placení školného probíhal proces odumírání „špatných škol“ velice rychle. (Každý si rozmyslí platit školné ve špatné škole.)

Současná situace

Současnou situaci můžeme označit za kritickou.

Díky mediálním výroky členů vládnoucí strany o soukromých školách bude velice ohrožen nábor studentů, neboť tyto výroky potenciální klienty soukromých škol pochopitelně velmi znejišťují.

Další omezení finanční podpory soukromých škol pak způsobí zánik většiny z nich. To však velice bolestivě ponese státní rozpočet. Jestliže například ve školním roce 97/98 studovalo na soukromých gymnáziích 7,22 % studentů z celkového počtu gymnazistů, pak ve výdajích na soukromá gymnázia zaplatil stát jen 5,5 % (čili ušetřil celou čtvrtinu výdajů). Jinými slovy, celková částka zaplacená státem na gymnazistu státní školy činí 28.980 Kč, kdežto na „soukromého“ gymnazistu pouze 20.727 Kč. Ve chvíli, kdy začnou studenti soukromých škol přecházet díky krachům zpět na gymnázia státní, bude se mít státní rozpočet co ohánět, aby najednou nalezl miliardy korun dosud šetřené díky nižším dotacím na „soukromé“ žáky.

Shrnutí

Klesání finanční podpory: Finanční podpora soukromým školám již 4 roky klesá, přičemž nyní se blíží kritickým hodnotám pro většinu z nich. (Například naše První obnovené reálné gymnázium, které patří dle drtivé většiny srovnání škol k naprosté špičce v republice, obdrželo při stejném počtu studentů nižší dotaci v roce 97/98, než v roce 94/95, přestože neustále bralo maximálních 90% normativu. Pro zajímavost: 94/95 – 3,2 mil., 95/96 – 3,3 mil., 96/97 – 2,9 mil., 97/98 – 3,0 mil. V souvislosti s inflací a zejména růstem výdajů rozpočtu na školství v těchto letech to představuje značný pokles.)

Nepřehlednost systému, nemožnost jakéhokoli plánování pro ředitele soukromých škol: Finanční systém jako celek je nepřehledný a netransparentní. Systém vlastně neexistuje. Jako ředitel školy netuším v listopadu 1998, jaký bude normativ v roce 1999. Nevím tedy, co dostanu v lednu až srpnu 1999, ani konec konců jestli to vůbec dostanu, ačkoli mám se školským úřadem uzavřenou smlouvu o maximálním zvýšení dotace na školní rok 1998/99.

O výši dotace rozhoduje komise voluntaristickým způsobem: Zvýšení dotace ze základních 50 % normativu výše (dle

nového návrhu ministerstva z 20 % výše) rozhoduje komise ve složení (zpravidla): ředitel a ekonom ŠÚ, inspektor ČŠI, někdo z úřadu práce a zástupce Sdružení soukromých škol.

Tato komise nemá jasně vymezená kritéria pro svou volbu, to znamená, že rozhoduje značně voluntaristicky, ovšem o milio-
nech, které pro školy znamenají existenční otázky. Čtenář si jistě dokáže představit, že zejména mimo Prahu a velká města (tj. tam, kde se ve vedení školství objevuje již desetiletí pár stále stejných lidí a ti se znají navzájem) je existence takových komisí ideální

podhoubí pro intriky, nadržování, osobní msty, podplácení a podobně. Zvláště komická je účast člena Sdružení soukromých škol (z 99,9 % se jedná o ředitele či majitele jedné ze škol okresu, o kterých se právě jedná), který má nestranně rozhodovat o výši dotace pro sebe a své konkurenty (či kamarády) na okrese. Nemusím snad podotýkat, že Sdružení je zcela samozvaná organizace, která nemá žádné právo zastupovat všechny soukromé školy.

Václav Klaus

Co je namáhavé i vzrušující, co je drsné i inspirující, co je zdravé i vyčerpávající, co je majestátné i potěšující? Copak to je? Pyreneje.

Asi tak ve vzdálenosti 150 km už jsme viděli jejich černou siluetu – den poté jsme projížděli Pas de la Casa, silnice se vinula do nekonečné výšky ve stále stoupajících zatačkách, kde nás pronásledovali horští cyklisté hltající dychtivě výfukové plyny. Teplota 40 stupňů, v našem BMW však bylo docela příjemně. Na náměstí v Andorra la Vella jsme přijeli ve dvě hodiny. Den jsme se motali kolem

unavení kvůli velkému stoupání. Cesta začínala mít horský ráz. Potkávali jsme ale moře turistů, co si z nedalekého parkoviště vyšli k pramenům pod plesem St. Maurici. Když jsme se po poledním odpočinku vydali dál, začalo hřmít a pršet. Kolem nás kvapem projížděli znechucení výletníci v jeepech – tentokrát však už jen velmi pomalu a za neustálého skřípění brzd na kluzkých kamenech.

Vylezli jsme k první chatě. Kolem nás bylo hlavně plno azurově modrých jezer, zčernalé hory a plno páry. Když jsme se přehoupli přes hřeben, byli jsme už za

boudou Besiberri. Byla v mapě zakreslená jako přístřeší bez obsluhy, a když jsme se na poslední chatě ptali, je-li možné tam nahore přespát, kývali, ale podivně si při tom zacpávali nosy. Její jediná přednost však byla pro nás rozhodující: byla zadarmo. Podloží nám klouzalo pod nohama, ale stále jsme hbitě skákali po obrovských štrech. Výš už jsme narazili na zvětralou horninu; byla jako písek. Ke konci jsme omylem vylezli na strmý hřbet a k boudě jsme museli šplhat. Spatřili jsme ji. Byl to jakýsi bunkr ve tvaru půl-
válece s obrovským hromosvodem a anté-

VÁVRA A JAROMÍR – PŘÍBĚH PYRENEJSKÝ

kostela St. Estève v domnění, že tam potkáme své kamarády, ale když jsme se nedočkali, vyrazili jsme do hor. Po silnici jsme ušli první, 26 km dlouhý úsek až na hranice státu Andorra. Tento stát se vyznačuje množstvím turistů a zejména milců alkoholu a cigaret. Je to paradoxní v místě obklopeném horami a jezery.

Asfaltka skončila, na hranicích stáli dva policisté. Vydali jsme se dolů. Zdálo se, že hřmít. Hory nad námi měly asi 2700 metrů a v dále nebylo žádné obydlí. Porost tvořila tráva a kleč. Kolem nás po prašné cestě projížděli terénní výletníci s frekvencí, která se nám zdála být obvyklá pro silnici 1. třídy. Podél potoka – „Rybolov zakázán!“ – jsme došli do první španělské vesnice, do Toru. Pár spadlých chatrčí, jejichž stáří bylo víc jak 1000 let, a děda s kozami. A pak vysoko na náhorní plošince: bramborové placky s cibulí.

Takovýhle byl asi náš denní režim: vstáváme v 8.30, snídaně, dvě hodiny pochodu, pauza, dvě hodiny pochodu, oběd, dvě hodiny pochodu, večere, v 11 už jsme šli spát. Druhého dne jsme došli, většinou po silnicích, až na hranice národního parku Aigüestortes i Estany St. Maurici, tedy již do „opravdových“ hor. Měli jsme malinko problém koupit jídlo, Španělé totiž otvírají obchody až v pět odpoledne, a to ještě jenom někdy – spíš bývá otevřeno později večer. Bylo také neustále málo vody – ne vždy jsme mohli nocovat u zdroje pitné vody. Většinou jsme spali tam, kde jsme byli kolem 8. hodiny. Třetího dne jsme dorazili do turistického městečka Espot. Poslali jsme pohledy a koupili jsme si první mapu. Chvilí jsme pozorovali zpocenou masu. Teplota byla zase kolem 40, ale přesto jsme ještě přes poledne došli k prvnímu jezeru. Byli jsme

hranicemi národního parku. Čekala nás deštivá noc, to jsme ale nevěděli, a tak nás akorát zajímalo, jestli se budeme moci vykoupat.

Když jsme čtvrtého dne vstali, zjistili jsme, že koldokola našeho prozatímního obydlí se vytvořil malý vodní příkop. Krom toho stále pršelo. V jezerech se vařila pára a viděli jsme pouze na 100 m. Hned při prvním pohledu na mapu nám došlo, že jsme jinde, než jsme chtěli být. Byla to jen drobná chyba – sešli jsme do nesprávného údolí –, ale stálo nás to celé dopoledne. K obědu nám zasvitlo slunce, seděli jsme u jednoho potoka s posledním zbytkem sušenek a marmelády značky Bonne Maman. Dostávali jsme se do potravinové krize.

Toho dne jsme již potkali jenom několik naprosto zmatených turistů (samí jsme ovšem na tom nebyli lépe, neboť cesty pyrenejské jsou značeny jen velmi spore a bez podrobné mapy je těžké najít odbočku) a přešli jsme dva další hřebeny. Převýšení bylo kolem 1600 m. Poslední zastávkou nám byla horská chata silně čpící hašišem, který je v Pyrenejích hojně kouřen. Do té jsme došli již zcela promoklí po další průtrži mračen. Nad námi se tyčil horský štít a drobný zoubek v masívu hřebene nám prozrazoval směr naší cesty. Jelikož byla mlha a k tomu nás pronásledovala kráva, která, cinkajíc zvoncem, vždy se objevila nečekaně blízko a vyčkávala, kudy se dáme, jako by s námi chtěla vylézt až na vrchol, ztratili jsme značení, jež sestávalo pouze z kamínků navršovaných do malého útvaru, který připomínal trpaslíka, a dlouho jsme obcházelí kolem jednoho z jezer. Podle naší mapy jsme se nakonec dostali zpět na cestu a čekal nás nejtěžší úsek – výstup na

nou. K tomu tři horolezci, kteří nás pohostili vodou (už nám došla) a ráno trochou kávy s koňakem.

Večer jsme snědli poslední mrkvičku a vytuhli, zatímco horolezci ještě kouřili hašiš. Noc byla pekelná, neboť opotřebované údy se hlásily tepající bolestí. Ráno nám však bylo odměnou – pohled z 2900 m výšky rovnou z postele (dveře boudy se nezavíraly kvůli větrání). Bylo dokonce hezky, slunce se pomalu vyhupovalo nad protější hřeben. S batohem jsme – po snídani bez pití – vylezli až pod vrchol a bez něj potom vyšplhali na horu Besiberri Nord, 3015 m. Zároveň jsme tam potkali horolezce, se kterými jsme nocovali vboudě. Hádejte, co tam nahore dělali?! Řeč na vrcholu se točila hlavně kolem Mikišovy výpravy v Tatrách. Také jsme pokukovali po nejvyšší hoře, která byla kousek od nás (vzdušnou čarou opravdu blízko). Na štrtu vyznačujícím vrcholek byla nějaká reklama na rockové oblečení. Tak jsme zase slezli dolů.

Zbývalo nám sejít k silnici. To nebylo tak jednoduché, neboť trasa, kterou jsme se rozhodli jít, byla neschůdná. Na mapě to byl takový malý kousíček, kde nevedla žádná cesta. To se ukázalo ve skutečnosti jako prudce stoupající skály. Museli jsme tedy velkou oklikou přes několik údolí, než jsme se dostali na správnou cestu. Zrovna když jsme se usadili k obědu, přišla bouře. Znovu jsme úplně zmokli, ale to už jsme byli v dubovém hájku kdesi hluboko pod Besiberri. Na sklonku dne jsme potom dorazili k ústí tunelu Vielha, jímž procházela silnice do Francie.

Celková doba pochodu byla 5 dní a délka trasy asi 150 km, převýšení přibližně 5000 m.

S L A V N Í V O J E V Ů D C I

Tento papírový pomocníček pro historiky-amatéry i pro pouhé zájemce o toho kterého vojevůdce vyšel v edici Kdo byl kdo. Autory jsou zejména známí historici Otakar Frankenberger a Jiří Fidler, kromě nich pracovali na této knize historici Vladimír Liščák, Jiří Janoš a František Honzák.

Jak vypadá výsledek jejich snažení v mých očích? Oceňuji velice kladně členění knihy na tři části – pojednání O. Frankenbergera o roli vojevůdců v dějinách jako zajímavý pohled na jejich smysl a význam, dále na samotný slovník vojevůdců na 309 stranách a konečně na oddíl Generálové a maršálové v evropské historii. Tato závěrečná část je velice cennou příručkou pro odbornější zájemce o ilitární historii, její pojmenování však nevystihuje zcela přesně pravý smysl. Ve skutečnosti se jedná o srovnávací tabulky s řazením nejvyšších hodností podle významu v různých evropských státech zhruba od 17. století – tedy pouze v evropské historii novověké. Ačkoli se autoři omlouvají v úvodním odstavci, zdůvodňují velikost okruhu v dějinách celých, srovnání oficiálních titulů nejvyšších vojenských velitelů ve státech středověkých i starověkých, ba i u neevropských národů (conetáble ve středověké Francii, římsští imperatores, legati et tribuni či např. mongolští nojani) by své místo v takové publikaci najít mělo, hlavně už proto, že by zde čtenář měl vše pohromadě a nemusel by pracovat s velkým množstvím pomocných materiálů.

Nejdůležitější částí knihy je samozřejmě slovník vojevůdců. Jsou zde skoro všichni významní velitelé; zřetel je brán hlavně na vojevůdce evropské a americké, místo zde samozřejmě našli i vůdci mimoevropských oddílů. U každého hesla je uvedeno celé jméno (občas i s velkým množstvím přídomků) a stručný životopis prokládaný nejznámějšími bitvami a taženými. Možná je věnováno až příliš mnoho místa generalissimům rakouské armády – Radeckému a Laudonovi. Pro tak rozsáhlý slovník by možná neškodilo přidat k popisu vojevůdců i jimi zavedené taktické nebo strategické novinky.

Na závěr ještě k věci, která se mi vůbec nelíbila. Dodatky tohoto slovníku – portréty vojevůdců, obrazová příloha a seznam nejvýznamnějších konfliktů. Chápu nutnost kresby u takového Hannibala, Caesara či ještě u Čingischána, uznávám i určitou míru malířovy invence, i když by měla spolupracovat třeba s dobovými vyobrazeními. Ale od určitého období, řekněme od druhé půle minulého století, je běžná fotografie. Když už musí být vojáci nakresleni v celé knize – okolo 120 medailonků, neměly by se jejich portréty od určitého časového období tak moc odchylovat od ověřitelných zdrojů – fotografií. Jako nejlepší řešení mi připadá kombinace dobových vyobrazení nebo kopií soch, fotografií a vymyšlených kreseb. Má další výtka míří k obrazové příloze. Na té najde zájemce o válečné umění přelomu devatenáctého a dvacátého století ta nejlepší vyobrazení uniformou všech druhů zbraní šesti velmocí. Ale pokud se čtenář zajímá třeba o starověk, o výzbroj Čingischánových vojáků nebo o lineární taktiku Gustava Adolfa, nezbyvá mu, než otevřít jiné knihy, například encyklopedii zbraní a zbroje autorů L. Křížka a J. Čecha (vyšlo v nakl. Libri roku 1997). Tímto poukazuji na nedokonalé zaměření přílohy; pro tak prestižní slovník by snad byly lepší náčrty bitev rozhodujících nebo významných nově použitou taktikou, stručné vyobrazení vývoje zbraní, ale ne pouze uniformy jednoho období. Seznam nejvýznamnějších konfliktů v závěru knihy je velmi kusý, nic neříkající a tedy poměrně zbytečný.

Přes všechny uvedené výtky je slovník Slavní vojevůdci knihou pro knihovničku PORGového intelektuála postačující nejen cenou, ale i jako okamžitý zdroj důležitých informací.

Eduard IV. Hulicius

Tato kniha vyšla jako 33. publikace nakladatelství Libri roku 1997 v počtu 5 000 výtisků. 353 stran, více než 500 hesel, více než 120 ilustrací. Cena 250,- Kč – pro studenty 20% sleva. Knihu lze koupit i ve školní knihovně.

K D O B Y L K D O

J A K O A U P A I R

S myšlenkou pracovat v Anglii jako au pair jsem koketovala hodně dlouho. Až loni v létě jsem se rozhodla k činu. Londýnská agentura po několika telefonátech vše zařídila a já se vydala do neznáma.

Letiště Heathrow mě přivítalo mlhou a deštěm. Po delším hledání jsem se usadila do soupravy metra jedoucí mým směrem a napjatě čekala, až uslyším King's Cross St. Pancras. Tam měla čekat nová zaměstnavatelka. V půli cesty jsem si s růzou uvědomila, že v londýnském metru se jména stanic nehlásí. Byla jsem tedy nucena po každém zastavení vyhledávat očima nevyrazné cedule s názvy stanic.

Všechno je jinak

Na dohodnutém místě nikdo nečekal. Posadila jsem se na lavičku a pozorovala

kolemjducí. V každé vybledlé Angličance jsem spatřovala kýženou osobu. Když ke mně přistoupila černoška s dítětem v náručí, nevěnovala jsem jí pozornost. Zpozorněla jsem, až když z jejich úst zaznělo mé jméno.

Cestou do nového domova, jenž se nalézal v Tottenhamu, jsem se dozvěděla, že matka nepracuje, ale studuje, a že mou prací bude starat se o dvě ze čtyř dětí. Úklid, praní, žehlení nebo vaření představovaly v rodině zřejmě zanedbatelné činnosti, protože o nich matka neztratila slovo.

Byt se nacházel v řadovém britském domě, do každé místnosti bylo třeba po schodech, tu po čtyřech, tu po šesti; místnosti byly na nestejně úrovni. Do mého pokoje bylo třeba vystoupat příkrých schodů patnáct. Šlo o miniprostor s postelí, skříní a komodou.

Objekty mé péče se stali pětiletý Sand're a o rok starší Jade. V osm ráno bylo třeba vstát bez budíku, obejít a vzbudit všechny děti. Probudit Jade a její devítiletou sestru nebyla žádná legrace. Když se to náhodou u té starší podařilo, vstala a mladší sestru prostě stáhla za nohy z postele. Horší bylo oblékání. Jakmile si Jade usmyslela, že se jí nesmím dotknout, a bylo to dost často, Sand're se vždycky připojil.

Snídani představovaly pro děti corn flakes s mlékem, pro mě a matku čaj s mlékem. O ranním zmatku radši nemluvit.

Černé pytle u každých dveří

Pro celou dobu mého pobytu byla poroučaná pračka. Představovalo to odnášet pravidelně černé odpadkové pytle plné špinavého prádla do nedaleké

prádelny a zpět. Vyprané oděvy se nacpaly do šuplíků, každý člen rodiny měl svůj. Žehlilo se vždycky ráno ve spěchu na komodě pokryté dekou. Nevešlo se mi do hlavy, jak je možné při takovém systému uchovat nezapranou košili a slušně vypadající oblek. V něm totiž nejstarší dítě odcházelo v půl deváté do školy. Já a Sand're jsme pak doprovodili Jade do školy na devátou. Během cesty dokázali škubat zeleň, trousit nepřetržitě na zem papírky, které měli po kapsách. Když jsem jim ukázala odpadkový koš a válející se plechovku, argumentovali, že takhle je ulice veselejší. Po této odpovědi mi došly argumenty.

Dlužno přiznat, že ulice Tottenhamu byly šedivé, tmavé a špinavé, navíc plné odpadků. Ústí naší ulice bylo poseto troskami lednic, praček a mrazáků. U každého vchodu se povaloval jeden nebo několik černých pytlů s odpadky. Některé z nich všudypřítomní psíci prokousli, takže ulice měla neustále ten správný odor. Po čase jsem došla k názoru, že takové pytle (byť většinou neprokousnuté) by mohly tvořit jednotící prvek Londýna.

Drama

V Londýně panovalo v srpnu nezvyklé vedro. Sedávala jsem v parku a pozorovala hrající si dítě. Neprobíhalo to vždycky v klidu. Třeba jednou, když jsem se snažila pomoci Sand'remu zdolat překážku, začal mě zuřivě častovat výrazem „big head“ (velká hlava). Přes napomenutí nepřestával. Tak jsem se rozhodla dát mu pocítit pádnost své pravice. Záchvat zuřivosti, který následoval, mi naznačil, že to byla zřejmě první facka v jeho životě. Na chvíli mi ale zjednal respekt.

Když nastaly prázdniny, hráli si Sand're s Jade v parku většinou bez problémů až na jeden, ale zato velký. Ztratili se.

Stalo se to tak, že jsem dočetla noviny, oběma přikázala, ať se nevzdalují, a šla se projít. Když jsem se za patnáct minut vrátila, v parku nebyli. Krve by se ve mně nedořezal. Začala jsem je zoufale hledat po všech koutech. Zoufalými pohledy i slovy jsem se snažila zapojit přihlížející maminky. Marně. Běžela jsem tedy domů. Tam nejstarší ze sourozenců. Vrátil se se mnou. Rozdělili jsme se a hledali znovu. Po deseti minutách vidím hledané děti, jak se drží Shanea za ruku. Vyprávěly s klidem, jak šli s ostatními do nedalekého zámečku, kde město týdně pořádalo pro děti kulturní odpoledne spojené s malováním.

Británie nebo Blitánie?

Kolem páté hodiny se vracela máma, obtěžkána spíš knihami než nákupními taškami. Oběd, tak jak ho známe, jsem za dva měsíce nezažila. Většinou musel stačit toustový chléb namazaný máslem. Jednou dvakrát za týden jsme si dopřávali navíc

plátek sýra nebo marmeládu. Ke konci měsíce to ale nikdy nebylo.

Večeře bývala sice teplá, jenže se monotónně opakovala čtyři jídla: převařené špagety s hromádkou masa, na začátku měsíce polité kečupem, rýže smíchaná s hovězím z konzervy, smažené zeleninové pirohy s rýží, kosti se stopovým množstvím masa v nahnědlé omáčce, opět rýže či špagety. Kuřecí křídýlka v kořeněné jamajské omáčce s těstovinovými mušličkami reprezentovala jídlo sváteční. To jediné mělo trochu chuť.

Poté co jsem zjistila, že převařené špagety a nedovařená rýže jsou pravidlem, zapojila jsem se dobrovolně do kuchyně, abych se pokusila to málo udělat stravitelnější. Od té doby děti vyžadovaly špagety jen ode mne. Vida, jak málo stačí.

Tento způsob stravování bez zeleniny a ovoce mě naučil nakupovat pravidelně za své. Pobyt v supermarketu se pro mne stal svátkem. I když jsem se orientovala jen na zeleninu, ovoce a nějaké sladkosti, vyživala jsem se v chození mezi regály a představovala si, jak to či ono chutná.

Okusila jsem i stravu v lepší anglické rodině. Jídla bylo dost, ale absence chuti byla patrná i zde, ač jídlo bylo připraveno jistě s péčí.

Často jsem vzpomínala na jednoho muže v Praze, který získal zkušenosti s anglickou kuchyní a od té doby důsledně říkal Blitánie místo Británie.

Není hygiena jako hygiena

Večery probíhaly ve znamení knihy, novin a televize. Rozjívené děti zíraly na kreslené seriály, jak jen mohly, a v osm jsme všichni koukali na film, který vybírali Shane nebo Joanne. Já dostala šanci dvakrát. V devět chodili ale malí spát, takže jsem žádný film neviděla bez přerušení.

O víkendů, většinou v pátek, svobodná matka vyrážela s kamarádkou do světa. Vycházela kolem desáté a vracela se k ránu. Neskutečně dlouho se fintila, zahrnovalo to i koupel, realizovanou jednou týdně právě v tuto dobu. Že jsem se myla denně a vlasy obden, pro to měla celá ro-

dina jen shovívavý úsměv. Černoši mají totiž vlasy přesušené, takže se na rozdíl od bělochů vlasového tuku nezbavují, naopak, jakýsi mastný přípravek si do vlasů vtírají. Že se ale myli jen jednou týdně, to dodnes nechápu.

Nelehký život

Na týden přijel tatínek Joanne a docela si mě získal. Nejen tím, že při vaření používal pravidelně zeleninu, ale zejména svým životním příběhem. Vyprávěl, jak připlul s ženou z Jamajky do Anglie v době, kdy nalézt práci se rovnalo zázraku. K dovršení všeho mu záhy zemřela žena a on sám dokázal vychovat a uživit šest dcer, nejmladší bylo šest a nejstarší patnáct. Nyní si užívá důchodu. Půl roku žije na Jamajce, půl roku tráví u rodiny v Birminghamu a Londýně. Oproti Joanne, která se domnívala, že z Prahy se do Londýna letí den a noc, měl daleko větší přehled.

Vybočení z rytmu

Svátkem byl pro mne vždycky víkend. V pátek večer jsem nad mapou Londýna plánovala, co uvidím. V sobotu kolem osmé jsem vyrážela. Cesta liduprázdnou ulicí k metru pro mě představovala hranici oddělující denní starosti od pocitu výjimečnosti.

Výjimku tvořily dvě soboty. Během první jsem navštívila kolegyni v její, indické domácnosti, neboť její zaměstnavatelé se vzdálili. Uvítala mne indickým poměrně ostrým, zato však vrcholně chutným jídlem, kterého byl navíc i dostatek. Slastný pocit.

Druhou nestandardní sobotu jsem strávila s Davidem, anglickým kamarádem z Prahy, jenž bydlél ve Wimbledonu. Tak čistou domácnost bych v Londýně po měsíci stráveném v Tottenhamu nehledala. Však také když se Davidova matka dověděla, kde bydlím, začala mě nepokrytě litovat. V jejích slovech, ale i Davidových, jsem cítila náznak pohrdání lidmi z mé čtvrti. Dozvěděla jsem se také, že je Tottenham považován za jednu z nej-

špinavějších čtvrtí v Londýně. Wimbledon zářil čistotou.

Nakonec disko

Poslední pátek před odjezdem mě vzala matka Joanne s sebou na disko. Chlapci a páni nesmějí dovnitř v džínách či teniskách, dámy by měly být elegantní. Proto ty dlouhé přípravy a fintění ze strany Joanne.

Hudba mě neoslovila, uklidila jsem se tedy se sklenicí levného pití do ústraní a nezúčastněně pozorovala okolí. Přesto jsem upoutala pozornost dvou mládenců,

ztratila s nimi pár slov a s jedním z nich si i zatančila. Byl docela sympatický a mně došlo, proč mě zaměstnavatelka vzala s sebou až na konec mého pobytu. Tak měla zajištěno, že budu večer co večer doma.

Odjezd málem v mdlobách

Moje kariéra au pair končila. Joanne mi slíbila, že mě doprovodí na letiště. Letadlo letělo brzy ráno, takže pokud jsem nechtěla jet taxíkem, musela jsem se dopravit posledním metrem a přestat v letištní hale šest hodin. Proto jsem Joanninu nabídku uvítala.

V den odjezdu se konala v centru Londýna velká sláva a Joanne s dětmi se vrátila asi půl hodiny před odchodem, kdy už se o mě pokoušely mdloby.

V době strávené na letišti mi stihla Joanne ještě naplést na ofinu copánky z umělých vlasů. Pak jsme se rozloučily. Když jsme se vznesli nad Londýn, s údivem jsem zjistila, že začínám pociťovat něco jako stesk.

Adéla Černá,

autorka je studentkou 2. ročníku VŠE

S A M O V A R

...aneb Prosté radosti venkovského života

Již třetí den sněží, sníh dosahuje až k oknům, je sobota a vstávat, velmi pomalu vstávat v takovýto den může být rozkoší, tedy alespoň zde na venkově.

Hledím do zasnežené zahrady, sníh milosrdně zakryl pahýly stromů, zmrzlá jablka, trsy trav a jenom jejich konečky vykukují ze sněhu jako malé praporky. Ticho, sníh, krása. Ale další rozkoše nás ještě čekají – snídaně u samovaru.

Tedy: vynesu samovar na verandu, naliji studenou, jiskřivou vodu, nasypu dřevěné uhlí a začnu roztápět. Do trouby dám pár pirožků, co zbyly od včerejška, a tak si je rozpeču. Mezitím začíná samovar temně hučet – znamená, že blažené obcování se blíží. Přisypu ještě trochu dřevěného uhlí a počkám, až se voda začne vařit kлокotem. Pak přenesu samovar do kuchyně, spařím čaj v konvici a na žhouchci uhlí vhodím ještě pár zrněk kadidla, neboť všechny smysly mají být nasyceny.

Ale možná nejste dosti obeznámeni s principem a fungováním samovaru, a tak vám mé povídání není příliš srozumitelné. Samovar není nic jiného než nádoba, v níž se „sama vaří“ voda. K nám se dostal z Ruska, ale ani zde není původní, jen zde byl přiveden k dokonalosti.

Obrázek nám napoví, že vše je velmi jednoduché. Kovovou nádobou vede komínek, v němž hoří dřevěné uhlí, to ohřívá vodu a z té se udělá čaj. V konvici je silná čajová trst. Tu si nalijete do šálku a podle

toho, jak silný čaj máte rádi, dolijete vodou ze samovaru (viz obrázek). To je tedy ta technická stránka celé věci. Ale vše má ještě svůj duchovní rozměr. Ten zvládnout je ovšem daleko důležitější. Pokud si pořídíte samovar, zjistíte, že váš život se rozdělil na dvě období, na dobu před samovarem a dobu se samovarem. Zběsilý rytmus života budete musít zpomalit (jak směšné vám budou připadat všechny ty

rychlovárné konvice). Kam také spěchat, když objevíte pravý slovan-
ský a doposud skrytý rozměr své duše, porozumíte ruské literatuře 19. století, naučíte se vychutnávat život. Ale to není vše. Co teprve posezení s přáteli okolo samovaru, ta zimní odpoledne a večery a ovšem i v létě se samovarem v zahradě pod stínnými stromy...

Určitě si napište Ježíškovi a nejlíp hned o tři kusy. Ideálem je totiž mít dva samovary domácí (jeden velký, o obsahu asi 8 litrů, pro větší společnost a druhý menší, asi 4l, pro vlastní potřebu) a jeden cestovní, taktéž menší, ten může být i na líh. Neboť „prázdniny bez samovaru jsou jako kráska bez jednoho oka“, jak říká klasik.

A na závěr ještě recept na pirožky. Zvolíme tu nejjednodušší variantu a těsto si prostě koupíme v obchodě. Není to sice ono, ale protože vím, jak těžko se v dnešních domácnostech hledá mramorový válna na vypracování lískového těsta, raději si ho koupíme.

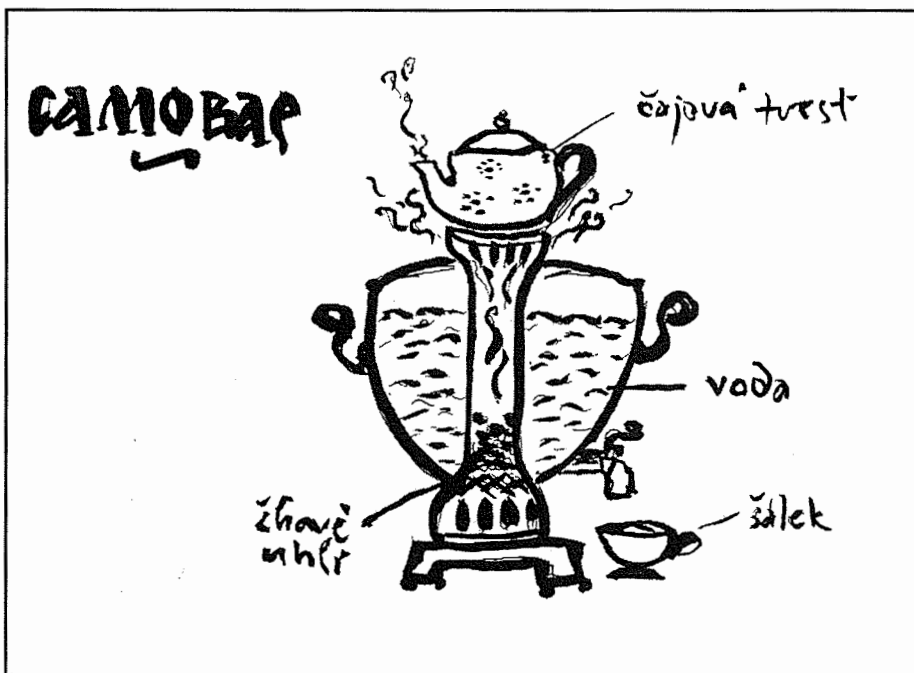
Než těsto rozválíme a rádyčkem z něho vykrojíme čtverečky asi 10x10 cm, připravíme si nádivku do pirožků. Nádivek je mnoho druhů, ale v zásadě rozeznáváme tři základní varianty: masovou (zelnou, houbovou) a sladkou.

Tedy varianta masová: kousek vepřové kýty a kousek telecího jemně nasekáme sekáčkem, osmažíme na cibulce, přidáme trochu pepře, sůl, špetku majoránky a rozmarmýnu, nasekané, natvrdo uvařené vejce, utřený česnek (velmi střídavě), zamícháme a klademe na

těstové čtverečky, potřeme okraje rozšlehaným vajíčkem (vajíčko, trochu cukru a lžice mléka), přiklopíme jako šáteček, znovu potřeme celé vajíčkem a pečeme do zlatova.

Samovar je roztopen, na stole horké pirožky, za okny zima – to jsou prosté radosti venkovského života.

Aleš Roleček

Š T Ě P Á N R Ü C K L & N A T A S H A E . S A M I R O V Á

S Ú D Á N

Č Á S T P R V N Í – K H A R T O U M

Úvod

Původně jsme se do Súdánu vydali se zá-
měrem pracovat s humanitární pomocí.
Když jsme byli Súdánským červeným půl-
měsícem odmítnuti, rozhodli jsme se po
Súdánu alespoň cestovat. Do Súdánu jsme
dorazili 17. a 24. září, protože jsme nenašli
dvě volná místa v jednom letadle.

Khartoum

Do Kharotoumu jsem přiletěl v de-
set večer. Bylo třicet stupňů Celsia.
Přestože jsem zde byl již podruhé,
zmocnil se mě mírný strach z této
nevyzpytatelné země. První problém
mne čekal již na letišti. Drsnému a
důležitému vojákovi jsem nesdělil
svou adresu v Súdánu, a to z prosté-
ho důvodu: žádnou jsem neměl. Ře-
kl jsem mu, že se ubytuji v nějakém
hotelu, což ovšem nestačilo a voják
se dožadoval adresy nebo alespoň
jména. „Hilton?“ zeptal se. „Ne, to ur-
čitě ne.“ Začal se mnou hrát hru „dr-
soň a jeho oběť“. Bez udání adresy
mě prý nikam nepustí. Položil můj
pas na stranu a víc už si mě nevší-
mal. Naštěstí jsem tuhle hru dobře
znal ze své minulé návštěvy Súdánu,
a tak jsem věděl, že oběť je obětí
pouze chvíli. Asi za deset minut mi
pas beze slov vrátil a já mohl jít.
Nejoblíbenější hra súdánských úřed-
níků byla u konce! Postoupil jsem k
dalšímu vojákovi. Ten zodpovídal za
prohlášení zavazadel. Byl zřejmě vel-
mi unavený, a proto se zmohl pouze
na jedinou otázku: „Any computer?“

Lokanda

V arabštině slovo lokanda zname-
ná hotel. V Súdánu to znamená ho-
tel nejhorší kvality. Právě do jedné
takové lokandy mě zavezl taxikář
z letiště.

Tento typ hotelu je sice nejhorší, ale ta-
ké nejlevnější. Ceny se pohybují mezi \$0,5
a \$1,5. Za tento obnos dostanete postel
ve špinavé, poplivané cele s větrákem a
žárovkou nad hlavou. V místnosti nejste
sám. Na dvanácti metrech čtverečních
jsou tři další postele. Záchody (pochopi-
telně turecké) jsou používány zároveň ja-
ko sprchové kouty. Jsou odporné, neuvěřit-
elně smrdí a až na svou velikost a
vybavení se podobají oné cele, kde jsem
spal.

Když jsem vstoupil do recepcy, vyvolal
jsem opravdové pozdvižení. „Chuwadža,
chuwadža(chuwadža – běloch, cizinec),“ ozý-
valo se z tmavých koutů Baden hotelu.
Recepční znejistěl a zatvářil se velice roz-
pačitě. Byl jsem zřejmě první běloch, který
se zde skutečně hodlal ubytovat.

V lokandě se mnou bydlelo asi třicet lidí.
Většina pocházela z Kassaly (Východní
Súdán), a to z kmenů Rašajda a Bedža.

se ošetřit jeho ránu desinfekcí, protože v té-
to špině by mohl velice rychle zemřít na
otravu krve. Nejdříve vůbec nechápali, co
jim chci říci. Když pochopili, ukázal mi po-
střelenou svou ránu. Byl zasažen do horní
části stehna třemi střelami. Rána byla již
zahojená, desinfekce byla k ničemu.

Zajímavým zjevem v lokandě byl Peter
Doll. Byl to pomatený černoch z jihu, za-
městnaný jako uklízeč a poskok. Tvář lidí,

jako byl Peter, se nedá zapomenout.
Jeich čelo je zbrzděno několika vo-
dorovnými jizvami, jako věčná vzpo-
mínka na jejich kmen. Peter byl na-
víc nositelem ještě drastičtější
tradice. V jeho kmeni je zvykem upi-
lovávat dětem dolní přední zuby.
Následkem toho zřejmě celý kmen
šišlá. Peter Doll ve mně našel spo-
jence, protože byl také křesťan.

Rasismus

Zeptáte-li se jakéhokoliv Araba,
zda existuje v Súdánu rasismus, po-
hotově odpoví, že ne. „Všichni jsme
bratři!“ Ptal jsem se hlavně na posta-
vení černochů, protože na první po-
hled je jasné, že není stejné jako po-
stavení Arabů. Později jsme se
dozvěděli, že zde stále funguje otro-
kářství. Vláda to toleruje z pochopi-
telných důvodů, otroci jsou totiž čer-
ní, tady křesťané.

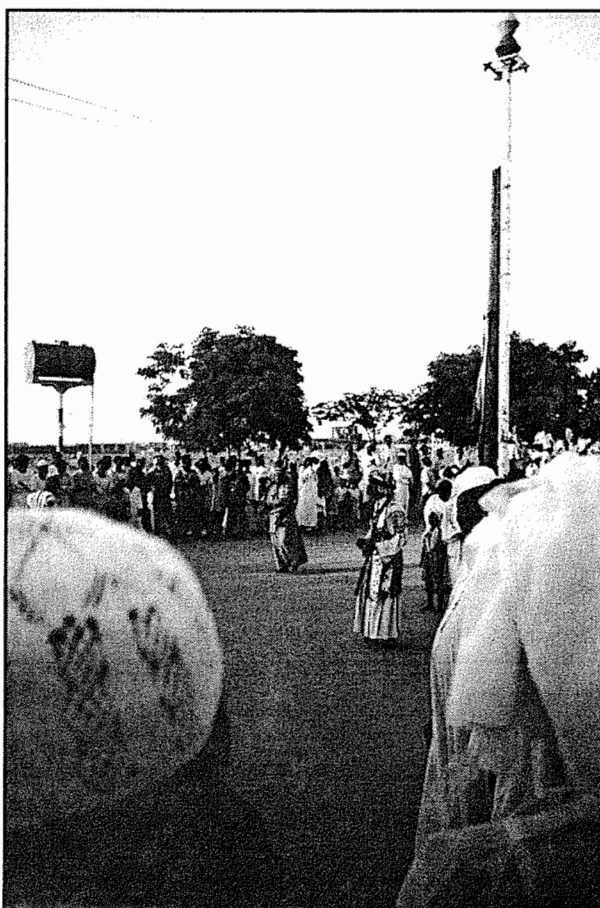
Daleko větší odpor mají však
Arabové k jiné rase – k Židům. „Židé
mohou za všechno, chtějí ovládnout
svět. Izrael je HARÁM (zakázaný).“
Dokonce prý americký útok na che-
mickou továrnu SHIFA naplánovali
Židé!

Amerika je stále snem většiny
Súdanců. Byl jsem sice svědkem jed-
né demonstrace proti útoku Spojených
států, nicméně situace rozhodně nevy-
padala tak, jak se psalo u nás v tisku.

Žádná vlna masové nenávisti. USA jsou pe-
níze, bohatý, pravý způsob života. Každý se
chce cítit nějak spojen s touto velmocí, pro-
to všichni pijí Mirindu, Pepsi-colu, Fantu
nebo Sprite.

Jídlo

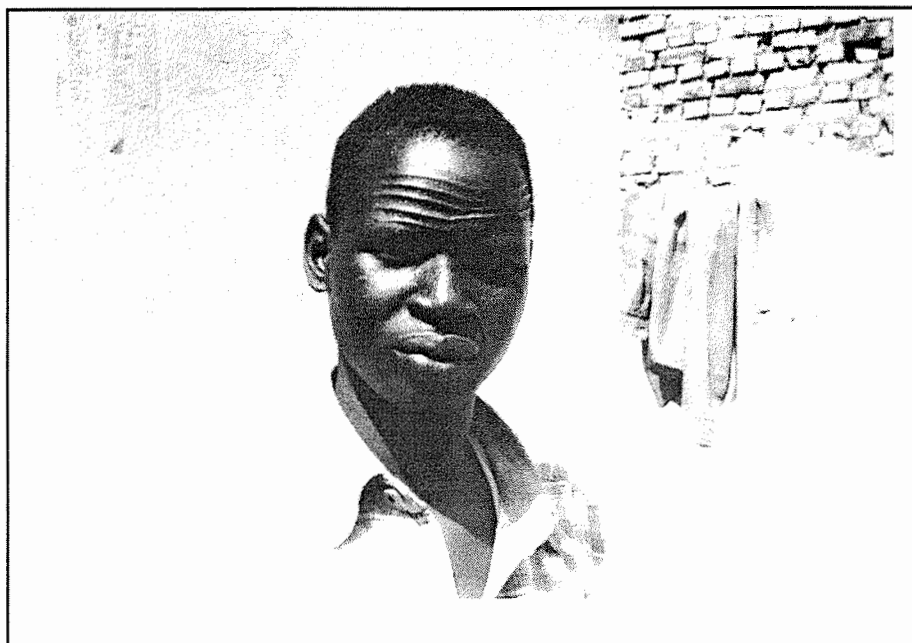
Jídlo je v Súdánu velmi levné a velice ne-
bezpečné. Na trhu dostanete cokoliv: dva
druhy chleba, nejrůznější druhy ovoce a ze-
leniny, rýži, fazole, čočku, vejce atd. Vše je
celkem chutné a po řádném omytí i ví-

Rituální tance jsou součástí delšího obřadu, takzvaného **Dikru**.

Příslušníci těchto kmenů jsou vyhlášení
obchodníci s velbloudy. Někteří z nich
vlastní i několikatisícová stáda. V této díře
se ubytovali prý pouze proto, že milují ten
jednoduchý súdánský život.

Druhou skupinu spolubydlících tvořili li-
dé ze Saudské Arábie. Jak jsem se dozvěděl
od jednoho ze zaměstnanců hotelu, byli to
pašeráci drog. Pašovali heroin přes Súdán
do Etiopie. Cestou byli objeveni místní po-
licii a začalo se střílet. Bylo pár mrtvých a
jeden z pašeráků byl zraněn. Rozhodl jsem

Peter Doll

ce méně nezávadné. Až na maso! Nedoporučujeme chodit na masné trhy a už vůbec ne si tam něco kupovat. Maso visí na horkém slunci několik dní a po celou dobu se stává útočištěm nesčetných druhů hmyzu, zvláště pak „záchodových much“.

Je dobré znát skutečné ceny potravin. Často prodávající žádá až třicetinasobek pravé hodnoty a není ochotný smlouvat, jak to známe z jiných islámských zemí. Velmi populární cenou jsou tři tisíce soudánských liber („sri sauznd“). Tolik totiž stojí veškeré dovozní zboží jako Veselá kráva, rajský protlak z Řecka nebo voda ze Spojených arabských emirátů. Proto obchodník na trhu, který zjistí, že nejste zdejší, prodává najednou vše za tuto cenu pro cizince.

„Two onions?“

„Sri sauznd!“

(20 cibulí - 1000 SL (Súdánská libra))

„Grapefruit?“

„Sri sauznd.“

(1 grapefruit - 500 SL)

„Are these water melons?“

„Yes, yes, Sudanese apples, sri tauznd.“

(!okurka! - 250 SL)

Na druhou stranu se vám může stát, že žádané zboží dostanete zcela zdarma. Běloch je v Súdánu prostě událost. Pokud se chcete stravovat na ulici (tzv. v „restauracích“), stravujte se v těch lepších jídelnách i za cenu vyšších nákladů. Jídlo z ulice není připravováno příliš hygienicky a je velice lehké z něj chytnout nějakou nepékou chorobu, jako třeba tyfus (vlastní zkušenost).

Městská hromadná doprava

MHD v Khartoumu se sestává z autobusů různých velikostí - od mikrobuse až po něco, co se podobá vojenskému tanku. Používání těchto dopravních prostředků není jednoduché. Autobusy jsou staré tak 40-50 let a jsou zanedbané, to znamená

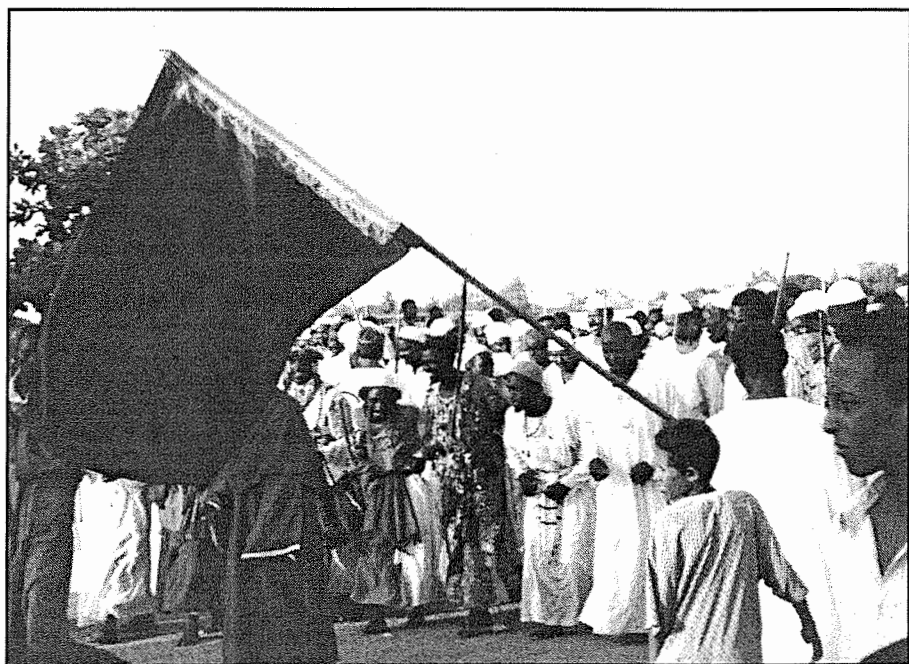
jsou prorezavělé, nemají okna a mnohdy ani dveře, sedadla se rozpadají nebo nejsou a v některých se najdou i díry v podlaze. Chcete-li se autobusem někam dostat, je třeba vyhlédnout si nejprve, kde by asi autobusy mohly stavět (zastávky, jak je známe my, neexistují). Vzhledem k tomu, že jsme bydleli na autobusovém nádraží, byli jsme této vyčerpávající činnosti zproštěni. Na nádraží je ovšem třeba zjistit, do kterého autobusu nastoupit. Autobusy nejsou označeny ani čísly, ani nápisy a jen blbec by se pídil po jízdním řádu. Místo toho má každé vozidlo vlastního „vyvolávače“, který hlasitě a neustále vykřikuje, kam vůz pojede, a snaží se pro svůj autobus naverbovat co nejvíce lidí. Znamená to opravdu tolik, že někteří z cestujících musí sedět na střeše, případně se zvenku přidržovat jedoucího autobusu; a samozřejmě, pokud auto-

bus není „plný“, nikam se nejede. V autobuse pak musíte člověku, který vám luskně prsty před obličejem, zaplatit jízdné. Lístky se nevzdávají. Pak ještě odhadnout, kde by bylo nejlepší vystoupit, tam zamlátit na stěnu autobusu nebo zapískat na řidiče a přelézt přes ostatní cestující, než se autobus znovu rozjede.

Úřady

Úřady byly naším velkým nepřitelem. V Súdánu zuří byrokracie a člověk je v zajetí nablých a namyšlených úředníků (často mladších dvaceti let), kteří snad ani nevědí, v jaké instituci právě sedí a co by měli dělat.

Po přiletu je nutné se zaregistrovat. Vyplnili jsme několik formulářů na cizineckém oddělení a zaplatili větší obnos. Registrace vás opravňuje k pobytu pouze v Khartoumu a její zařizování zabere celý den. Jenomže my jsme chtěli hlavně cestovat. K tomu je zapotřebí speciálního povolení. Na registračním úřadě jsme obdrželi další horu formulářů a adresy úřadů, kde musíme o povolení žádat. Jednání bylo velmi zdouhavé, zvláště na Military Headquarters. Místa, která jsem se rozhodli navštívit, byla totiž již ve válečné zóně, a proto jsme potřebovali razítko od jakéhosi generála. Vojáci nás nechali sedět pět hodin v čekárně a poté, když už měli po práci a chystali se nás vyhodit, jsme zjistili, že vůbec neví, proč jsme přišli. Museli jsme znovu všechno vysvětlovat. Odpověď byla zničující: „Zítřka.“ Dostavili jsme se tedy další den ráno. Znovu vysvětlování, znovu čekání, znovu odmítnutí. Necháпали jsme, v čem je problém. Stačilo, aby nám někdo (nejlépe ten generál) orazítkoval dva papíry. Generál byl však v Jubě (jižní Súdán, válečná oblast) a vrátil se odpoledne. Překvapilo nás, s jakou drzostí se odvážili stanovit jeho příjezd tak přesně vze-

Jednotlivé řady přicházejí se svými tradičními vlajkami

mi, kde čas neexistuje. Navíc generál mohl být (vzhledem k místu pobytu) už dávno mrtvý. Vojáci nás odbyli pohrdavým ZÍTRA! V takovéto situaci je nejlepší přejít do útoku, začít řvát, vyvádět a hrozit stížnostmi a přísnými tresty. Tak jsme také učinili. Při pohledu na dva zuřící a vyhrožující bělochy začali Súdánští blednout a očividně se báli. Najednou nebylo po problémech ani stopy a my jsme dostali svá vytožená razítka.

Pak už stačilo jen opět dojít na registraci, zaplatit další velký obnos a teprve potom jsme obdrželi povolení k cestě. Celé toto běhání nám trvalo devět dní! Během tohoto času jsme si ještě obstarali z ministerstva životního prostředí a turismu fotografickou licenci.

Dervišové

Sufisté, nebo Dervišové (chudí muži), jsou mystici v islámu. Jejich cílem je jednota, tedy splynutí s absolutnem, Aláhem, v okamžiku vytržení. V Súdánu se Dervišové dostávají do extáze pomocí rituálních tanců, které jsou součástí delšího obřadu, takzvaného Dikru (čtení z Koránu, modlitby).

Kolem středového sloupu se utvoří kruh, který oddělí posvátné místo od okolního světa. Za doprovodu bubny přicházejí z různých částí města jednotlivé řady se svými tradičními vlajkami. Zouvají se, vstupují do kruhu a začínají pomalu obcházet sloup. Rytmus se zrychluje a tanec se stává divočejší a divočejší. Po chvíli se někteří účastníci dostávají do extatic-

kých stavů, vstupují doprostřed kruhu a oddávají se svému vytržení. To se několikrát opakuje a celá slavnost končí společnou večerní modlitbou.

V Ommdu mánu (část Khartoumu) se tyto obřady konají každý pátek odpoledne na hřbitově u hrobky zbožného muže Hamad Al Nila. Povídá se, že když tento muž zemřel a jeho bližní ho nesli pohřbit do rodného města, zastavilo se jeho tělo na jednom místě a nikdo už s ním nemohl pohnout. Pochopili, že má být pohřben zde.

Tato slavnost byla jediným krásným zážitkem v Khartoumu.

Pokračování příště...

O pohádkách...

MOTTO: „NENÍ POHÁDKA JEN PRO DĚTI? K ČEMU VLASTNĚ JE? PROČ SI POHÁDKY POSLECHNOU I DOSPĚLÍ LIDÉ?“

(MARIE HAUSENBLASOVÁ)

Snad každý z vás někdy přemýšlel o pohádkách. Přínejmenším ve škole, v hodinách literatury, kdy vás k tomu češtináři donutili. Kvarta měla za úkol napsat na toto téma eseje, z nichž jsem pro vás vybrala tu nejzajímavější a nejpěknější částí několika dalších. Přeji pěkné počtení a posměšlení.

Pohádka je příběh, ve kterém vystupují pohádkové postavy a ve kterém se objevují kouzla. Pohádka je příběh o kontaktu člověka s nadpřirozenem. Je to příběh nadčasový. Pohádky jsou na světě odnepaměti. Jsou staré jako lidé sami. Začaly vznikat velmi dávno, vlastně již v době vynalezení řeči. První náznaky byly už v prvních rituálech. Lidé věřili, že slovo přesně vyslovené má kouzelnou moc, a taková zaříkadla používali při nejrůznějších obřadech. Pohádky nejspíše vznikly z mytologických a náboženských příběhů, s nimiž mají tolik společných rysů. Jsou to příběhy vyjadřující dávnou i současnou zkušenost se životem. Je v nich také prostor pro fantazii, vyprávěče i posluchače.

V tradiční pohádce se nikdy nemluví o pravdivosti příběhu, nikde nenajdeme ani sebemenší náznak toho, zda jde, nebo nejde o reálnou, historicky ověřenou pravdu (není určeno kdy ani kde se děj odehrává). Pohádka nikdy nezesměšňuje sama sebe konstatacím nepravdivosti, nebo dokonce vymyšlenosti uváděných údajů. Proto si nemusíme lámat hlavu, zda uvěříme, či neuvěříme, že se příběh skutečně odehrál, ale stačí jen umět proniknout do nabízeného světa, nechat svou fantazii pracovat, a tím uvnitř tohoto světa žít. Pohádka říká všechno tak, jak to je. Nezaujatě a nestranně. Nepřipouští žádné otázky, polemiku, natožpak kritiku. Pohádka nepotřebuje být časově ani místně vložena do našeho reálného světa. Nese si s sebou svůj vlastní svět, ve kterém existuje a žije.

Pohádky se týkají především obecných mravních pravidel. Ve srozumitelných příkladech předvádějí posluchači obecně uznávané morální hodnoty. Pohádky přinášejí odpovědi na základní problémy lidské existence typu „Jak to na světě chodí?“. Klasické pohádky jsou jasné, dějově přehledné, dobro i zlo personifikováno nějakou osobou, která v příběhu vystupuje. Oba tyto principy jsou

v pohádkách začleněny přímo do děje. Mytologie člověku říkala, jaký je svět, pohádky mu říkaly, jaký je (lépe – měl by být) on sám. V pohádkách se vlastně odrážejí a zrcadlí naše představy, sny a přání, přání šťastného konce, hodného krále, šťastné princezny či poraženého zla – draka. Báje oproti pohádkám vysvětlují současnost, současnou podobu světa pomocí dávných událostí. V bájích často ovlivní hrdinův příběh událost, která se stala úplně mimo něj, např. hádka mezi bohy. Na tom se ukazuje, že báje jsou vysvětleními, konstrukcemi, kdežto pohádky jsou příběhy, vyjadřují zkušenost, touhu, lidský prožitek.

Pohádky si povídáme pro potěšení nebo poučení. Pokud jsou pohádky poučeními, jak máme co dělat nebo jak to na světě chodí a jak si s tím poradit, musí dobře skončit. Podobně pohádky o touze nebo pro potěšení dobře končívají. Jsou ale i jiné pohádky (O kúzlátkách), které jsou varováním a končí špatně. Ve všech případech jsou ale pohádky krásné a přínosné. Když pohádku čte-

me a hrdina udělá nějakou „chybu“, řekneme si: „tak tohle bych nikdy neudělal“. Už na tom je vidět, že nás ta pohádka „chytlá“ a my jí v tu chvíli věříme. V dnešní době se pohádka posunula nejbliže k dětem, protože ty umějí věřit nejlépe, ale myslím, že vždycky tomu tak nebylo.

Koláž Z textů Pavliny Brožové, Jakuba Goldmanna, Johany Špírkové, Adama Valenty a Anny Marie Zlonické.

Pohádky jsou prapůvodem veškeré literatury. Je v nich obsaženo vše, co je důležité: základní rozdíly mezi dobrem a zlem, dobrými a zlými skutky, lidmi, bytostmi a ději. Pohádky nemají určeného a všeobecně známého autora ani místo, natožpak čas; postrádají vše, co by mohlo čtenáře či posluchače nějak ovlivnit a donutit ho zaujmout nějaký postoj vůči příběhu. Mají však mnohem víc, to, co některá literární díla dnešní doby postrádají: mají čistý děj, dobře viditelné postavy a jejich charakteru a hlavně mají určitý cíl, ke kterému ve většině případů směřují – a to je dobrý konec a poučení plynoucí z děje nebo právě z toho dobrého konce.

Děj pohádek je dostatečně zajímavý, ale ne příliš zamotaný, v jeho středu je jasně vidět, jaký má každý skutek důsledek. Není v něm vše pochopitelné, obsahuje mnoho rituálních a tajemných prvků, vše má nějaký důvod a nějaký účel – jako by celá pohádka byla jeden veliký obřad, ohromná mašinerie bytostí, která nakonec vyústí do konečného uspokojení, do té útěchy, se kterou oficiálně opouštíme svět pohádek. To, co kazí přirozený kladný děj pohádky a činí její děj napínavým, je jednání postav. Právě lidskost a chybování postav – princ se dívá do zakázané komnaty, nedbá dobrých rad a zneužívá kouzelných předmětů – „kazi“ celý většinou kladný postup kupředu. Posluchač si tedy pomyslí, tohle bych neudělal, a zde pohádka plní jedno ze svých hlavních poslání – vychovává.

Ale v pohádce nevystupují jenom lidé. Je plná různých bytostí, které ji právě odlišují od normálního světa. Vystupují v ní různé bytosti oplývající kouzelnou mocí, buď dobrou, nebo špatnou, která je vyhnána až do extrému. U nelidských bytostí nebo kouzelných zvířat je rozlišení dobrého a zlého ještě viditelnější než

u lidí. A je-li potřeba, vynořuje se ještě postava ztělesněného zla – nějaká ohromná stvůra, která děsí a která hraje čelní úlohu v boji dobra se zlem. Ale účast takovýchto bytostí není nutná, není nutný ani dobrý konec.

Pohádka je samostatným příběhem, který existuje kdesi v říši ne zcela přístupné obyčejným lidem. Má svou vlastní pravdivost, nejsou na ni uplatnitelná pravidla a měřítko normálního světa. Posluchač do ní musí vniknout, musí se nechat strhnout dějem a užasle pozorovat kouzelné dění, musí uvěřit, že je to pravda. A to umějí nejlépe děti, patří to k jejich přirozenosti. Proto dnes pohádky ztrácejí na důstojnosti, která jim patří. Každá kultura potřebuje něco jiného, každý od pohádky potřebuje něco jiného. Pohádka nemusí dobře skončit, nemusí být možná směšně naivním příběhem spravedlnosti, spravedlnosti odlišné od té posunuté dnešní, musí být ale silně působícím životním příběhem.

Adéla Gemrothová

vybrala a sestavila **Magda Podaná.**

TORST dnes patří k našim nejpozoruhodnějším nakladatelstvím. Nikoli kvantitou, ale kvalitou. Pečlivostí, s níž je koncipován ediční plán. Šťastnou rukou redaktorů, kteří dokážou připravit opravdové lahůdky pro mlsné jazyčky lačných čtenářů. Několik drobků z bohatého torstovského stolu spadlo v podobě sponzorského daru do porgové knihovny. Laskavému P. T. čtenářstvu zde přinášíme stručné anotace několika málo knih z velké banánové bedny, jejíž obsah nedočkavě čeká na své první prohlížeče a čteče u knihovníka. Navštivte knihovnu! Neprohlopte! Knihy z Torstu – zábava až do smrti!

Martin Valášek

ART SPIEGELMANN – MAUS 1, 2

Dnes už i v Česku veleslavný komiks, který se snaží alegorickým způsobem popsat nepopsatelné – holocaust.

MEMENTO MORI

O smrti nikdy dosti, jak praví klasik. Fotografie V. Jiráska, R. V. Nováka a I. Pinkavy z kostnice v Sedlci u Kutné Hory slavily před

časem úspěch na stejnojmenné výstavě v Rudolfinu. Nyní tento triumvirát nabízí několik desítek zastavení a rozjímavého spočinutí v podobě knižní. Inu – tempora mutantur et nos mutamur in illis.

MARTIN FENDRYCH – JAKO PTÁK NA DRÁTĚ

Mluví ministra vnitra › náměstek téhož › šéfredaktor Respektu › komentátor téhož. Zápisky, postřehy, svědectví, rozumování a jiné duchaplnosti nejkrátkovlasejšího muže našeho veřejného života.

MARTIN C. PUTNA – ČESKÁ KATOLICKÁ LITERATURA 1848-1918

Naštval vás Putna na škole v přírodě? Chcete znát pravdu o Jakubu Demlovi, novodobém Karlu IV. českých dějin (taky „utahal čtyři ženy“)? Byl Julius Zeyer katolický spisovatel? Nic vám neříkají jména jako Pakosta, Dostál-Lutinov, Florian, Baar, Sušil? To vše a ještě mnohé jiné v mnohasetstránkové knize bývalého enfant terribla naší katolické církve.

WITOLD GOMBROWICZ – FERDYDURKE, PORNOGRAFIE

Dva romány polského autora, který je považován za jednu z největších postav světové literatury tohoto století? Že neznáte? Zelená a červená kniha čekají jen na vás.

JOSEF KNAP – BEZ POSLEDNÍ KAPITOLY

Jedinečná možnost dozvědět se víc o autorovi (a jeho generaci), o němž si studenti po absolvování střední školy pamatují (pokud vůbec) pouze dvě věci: 1. Ruralista, 2. Vězněn v 50. letech.

MODERNÍ REVUE 1894-1925

Slavný časopis pánů Jiřího Karáska ze Lvovic a Arnošta

Procházky je tu v opravdu veľkoryse řešené publikaci podroben analýzám mnoha „oriků“ (hist, literhist, kunsthist). Milovníci symbolistně-dekadentní literatury a umění nebo libeřtí patrioti (přiřival i náš Karel Hlaváček) by měli zpozornět.

JAN HANČ – UDÁLOSTI

Deníkové zápisy, které „jdou hluboko pod kůži“ (vidá ho, klíšé) 50. a 60. let. Spolu se Zábranovými Deníky a Pamětmi Václava Černého klíč k poznání (a ještě jedno) nejen časů poúnorových.

RICHARD WEINER – BÁSNĚ, LAZEBNÍK, HRA DOOPRAVDY (SPISY II, III)

Temný, temný, temný – kolikrát byl již v dějinách literatury vyvolán Weiner tímto epitetem, jež se z „ornans“ změnilo v „kon-

stans“... Ponořme se do oněch hlubin temnosti. Aby, chudák, neskončil jako jeden básník z fiktivního Dykova epitafu: „XY zde dokvetl, každý ho znal, nikdo nečetl.“

VLASTA TŘEŠŇÁK – PLONKOVÁ SEDMIČKA

Koho zaujal známý román Klíč je pod rohožkou nebo kniha povídek U jídla se nemluví, možná rád vstoupí i do Třešňákova dalšího rozměru – písničkářského. Jde o jakousi koláž komentovaných písňových textů, jež Třešňák od konce 60. let píše. Jakkoli jsou některé texty silné a samonosné („Prvničko má / samodruhá / je ti tohle zapotřetí?“, „Pravdu říkal / tak bezelstně / tak bezelstně / že mu nikdo nevěřil / a žil tak, jak pil / rozmáchně a smutně“), bez Třešňákova charakteristického hudebního projevu je to jen ohřátá svíčková dva dny po posvícení – řídká a mdlá.

Důstojným a pietním způsobem jsme také v hodině češtiny završili letošní sexuální projekt Miminko. Epitafy na zatím bohužel jen teoretické náhrobní kameny (zde možno spatřovat jistou nedotaženost projektu) sekundárních miminek byly vytvořeny s neměsí laskou a něhou, než jaké dětem byly věnovány za jejich života.

Čtěte v usebrání a tiché vzpomínce

M
I
M
I
N
K
O
S
E
S
T
A
V
I
L
A
M
A
G
D
A
P
O
D
A
N
Á

Horymírku, odpočívej v pokoji,
bohužel tě už nikdo nenakojí.

Stýská se nám po tobě,
jsme smutni, že jsi v hrobě.
(Jan Chalupa)

Dal jsi mi zkušenost,
já tobě život.
(Dan Ligocký)

Protože jsi nebyl lehký,
budiž ti zemský povrch lehký!
(Filip Kratochvíl)

Proč nemohl žít dál,
když život tolik miloval
a tak krásně se vždy smál.
(Tomáš Krajča)

Měl jsi život krátký,
zato velmi sladký.

S láskou se dostaň do nebe,
já vzpomínat vždy budu na tebe.
(Eva Poláková)

S láskou vzpomínáme v dobrém.
Můj milý, jak se máš?
Co tam nahoře děláš?
Chtěla bych s tebou býti pořád,
vale, ta smrt je pěkný neřád.
(Tereza Štefanová)

Tomášek moc malý byl,
měl život velmi krátký.
Protože krátký život měl,
je za hřbitovními vrátky.
(Jan Dobrovodský)

